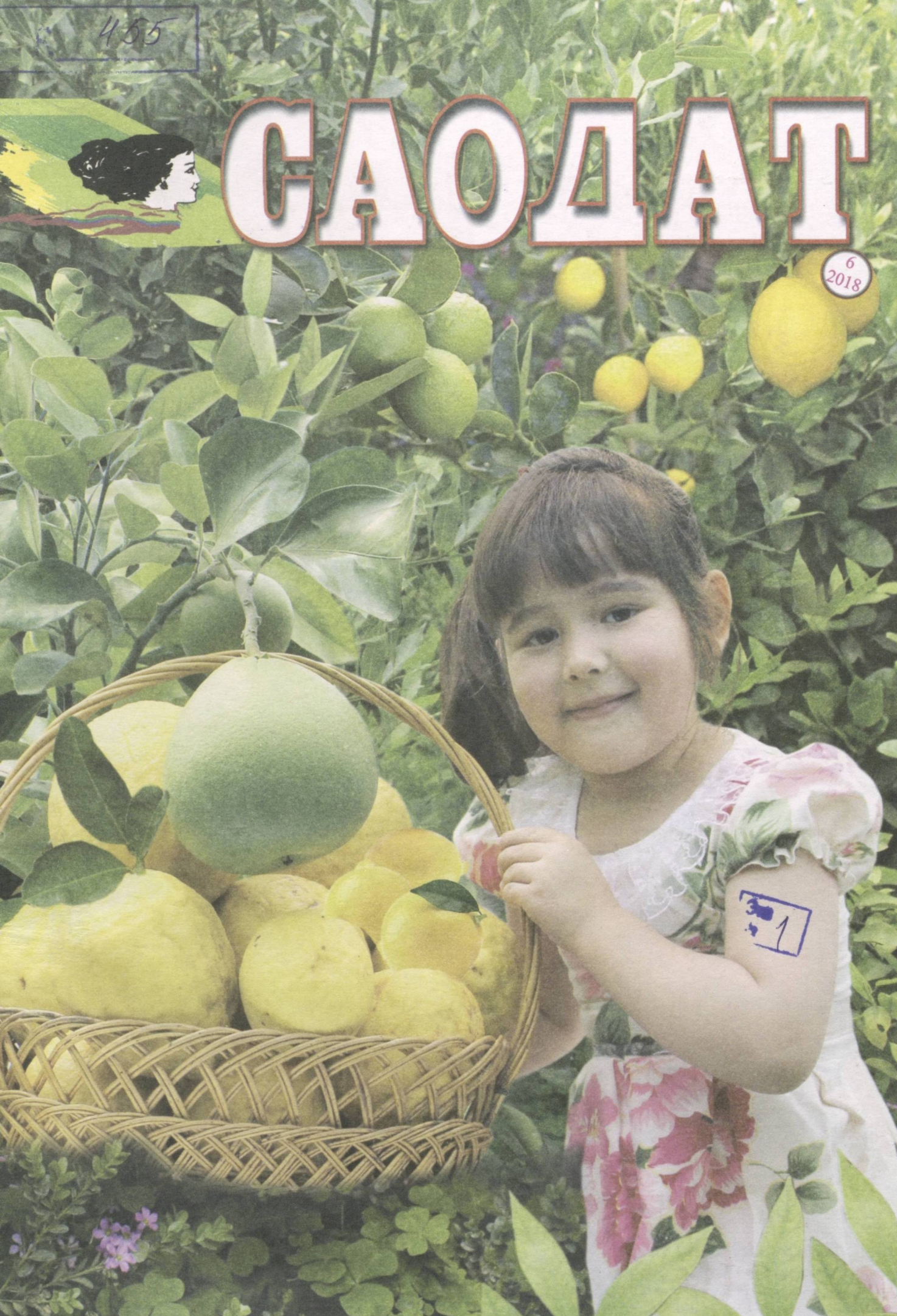

455

САОДАТ

6
2018

1

Вафонинг узун йўли

“... Мен мазкур қиссамни ҳаётнинг аччиқ-чучукларини эллик йил давомида мен билан биргаташиб келаётган рафиқам Манзурахонга бағишлайман. Хотираларим, бетартиб тизилган лавҳаларим ҳам шул – ҳаётим, тақдирим – бутун таржимаи ҳолимнинг бош қаҳрамони, мени офатлардан кўп марта омон сақлаган, машаққатли йўлларимни, қоронғи кечаларимни ёритган юлдуз, азиз ва бебаҳо инсон ҳақида.

Энг гўзал, энг вафоли аёл ҳақида бу лавҳаларим”.

ҲАМИД ҒУЛОМ
ВАФОНИНГ
УЗУН
ЙЎЛИ

Биринчи муқовада:

Лимонзорлар маликаси Маликабону.

Селекционер олим М. ФАХРИДДИНОВ ҳақидаги мақолани журналнинг 26-27-бетларида ўқинг.

Муаззам Шарқ намоёнди сенинг покида жонингда

Ўзбекистон Республикаси хотин-қизларининг ижтимоий-сиёсий, адабий-бадний, безакли журнали

1925 йилдан чиқа бошлаган

6-сон (890) 2018 йил

Муассис:

Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси.

“Саодат” кенгаши:

Танзила НАРБАЕВА
Дилбар НАЖМИДДИНОВА
Муҳаббат ШАРОПОВА
Ойдин ҲОЖИЕВА
Энахон СИДДИҚОВА
Малика ҚОДИРХОНОВА
Гулистон МАТЌУБОВА
Мунира ҚОРИЕВА

Бош муҳаррир

Мунаввара УСМОНОВА

Бош муҳаррир ўринбосари

Маҳмуда САЪДУЛЛАЕВА

Ижтимоий-сиёсий бўлим мудир

Қутлибека РАҲИМБОЕВА

Мусахҳих:

Махсума ЭРГАШЕВА

Саҳифаловчи:

Шерзод АБДУРАҲМОНОВ

Таҳририят манзили:

Тошкент шаҳри,
Навоий кўчаси 30-уй.

E-mail: info@saodat-gul.uz

Веб сайт: www.saodat-gul.uz

Тел.: (0371) 244-89-02, 239-88-02

Босмахонага 18.09.2018 йил
топирилди.

Қўғоз бичими 60x84 1/8.

Ботиқ босма.

Нашр ҳисоб тобоғи 5,75.

Индекс – 867

ISSN 2010-541X. Журнал 2006 йил
22 декабрда Ўзбекистон Матбуот ва
ахборот агентлигида 0061-рақам
билан рўйхатга олинган.

“Шарқ” нашриёт-матбаа
акциядорлик компанияси
босмахонасида чоп этилди.
Буюртма №258. Адади 3052.
Баҳоси келишилган нархда

Ушбу сонда:

Гавҳар АЛИМОВА:

**Парламент – халқ кўзгуси
бўлмоғи керак...**

НИЛУФАР:

Бахту баркамолим бор

Жорж Гордон Ноэль БАЙРОН:

**Қани афсун тўла
йиллар туйғуси?**

Муҳтарама УЛУҒОВА:

**Яхшилик кўрдим,
яхшиликни ўргандим**

Шерзод ҒУЛОМОВ:

Бахтим гултожи

Эркин САМАНДАР:

Афсунгар гул

Бахтиёр ҲАЙДАРОВ:

Амир Темурнинг онаси

Салима ХОЛДОРОВА:

**Меҳр – дунёдаги
энг буюк туйғу**

Бир йилда журналнинг 8 та сони чоп этилади.
Муаллифлар ва таҳририят фикрлари фарқли
бўлиши мумкин.
“Саодат” журналидан олинган материалларда
манба кўрсатилиши шарт.
Таҳририят барча ижодий ишларни таҳрир этишга
ҳақли.

МУСТАҲКАМ ХОНАИ ХУРШИД

Академик шоиримиз Гафур Гулом қаламига мансуб бўлган бу сатрларнинг аввалу охирини кўпчилик ёд билади:

**Узилган бир киприк абад йўқолмас,
Шунчалар мустаҳкам хонаи хуршид...**

Аллома шоир “Хонаи хуршид” иборасини қўлаганда, бутун ер юзини назарда тутгандир, эҳтимол. Лекин менинг тасаввуримда, хонаи хуршид – қуёш уйи бу ҳаммамиз учун азиз, ҳаммамиз учун оламнинг олтин остонаси, улуг тафаккурзодалар бешиги бўлиши Ўзбекистон гавдаланаверади.

Бу ҳудудда яшаётган аҳолимизнинг сони 33 миллионга яқинлашиб қолди. Улар – дуоғўйларимиз ота-оналаримиз, илм йўлларида игна билан қудуқ қазигандек заҳмат чекаётган фан фидойилари, шифокорлар, муаллимлар... Бешиқда мунчоқ кўзларини онасига тикиб ётган қоракўзлар ҳам шу санокда... Ҳаммасини жамлаб, “Ватан” деб атаб, тасаввур қилмоқчи бўлсанг, бу тасаввур дақиқа сайин, боя айтганимдек, улканлашиб бораверади, сен унинг қаршисида заррага айланасан.

Агар юрт бошига: “Мен мана шу одамлар, мана шу замин учун жавобгарман”, деган катта юракли инсон келса, ҳеч нарсa, ҳатто, бир зарра ҳам эътибордан четда қолмас экан. Биз бу ҳақиқатни ҳар кун, ҳар лаҳза ўз кўзимиз билан кўриб, ҳар дақиқаси асрларга тенг жараёнда ўзимиз иштирок этиб турибмиз. Биргина юртимиздаги хотин-қизларга эътибор масаласини олайлик, узоққа бормайлик-да, бу борадаги кейинги пайтлардаги ўзгариш, янгиликларга диққат қилайлик. Жорий йилнинг 2 февраль санасида Президентимизнинг “Хотин-қизларни қўллаб-қувватлаш ва оила институтини мустаҳкамлаш соҳасидаги фаолиятни тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Фармони қабул қилинди.

Бу тарихий Фармон ижросига қараб ҳаракат қилар эканмиз, замондош опа-сингилларимизга яна ҳам яқинроқ борамиз. Ҳаётда катта ютуқларга эришган, оиласи тинч, фарзандлари бешикаст камолга етаётган хонадонлар ҳаёти ҳам Фармондан четда эмас-ку, лекин тарихий ҳужжатда кўпроқ ҳимояга муҳтож, ибтидоий шароитлар билан қолиб кетган, бугунги тараққиёт имкониятларидан узилиб қолган юртдошларимизни қўллаб-қувватлашга кўпроқ аҳамият берилган. Уларнинг орасида боқувчиси йўқ, ногирон фарзандларини парваришлаётган ёлғиз аёллар оз эмас. Фармоннинг тарихийлиги, бебаҳо ҳужжатлиги шундаки, унда бундай эътибор талаб оилалардан умумий тарзда хабар олиш белгиланмаган, балки, уларнинг мазлилли рўйхатини тузиш, ҳар бирининг эҳтиёжини ўрганиш ва шахсий ёндашув талаб қилинган. Бу дегани тақдир тақозоси билан муаммолар гирдобида яшаётган аёлни қайбир яхши кунда бир халта егулик билан йўқлашу кутулиш дегани эмас. Уларнинг ҳар бирига инсондек қараб, улар билан инсоний муносабатда бўлиб, қийинчиликларини бартараф этиш дегани. Ҳозир ижтимоий тармоқларни кузатсангиз, иссиқ-совуқ сувсиз, тоmidан чакка ўтиб ётган уйлardan (агар уй деб аташ мумкин бўлса) замонавий, ёруғ хонадонларга кўчиб ўтган юртдошларимиз, айниқса, аёлларимизнинг миннатдорчилигининг чеки йўқ.

Тошкент вилояти Бекобод туманидаги Янгибозор маҳалла аҳолиси Муҳаррамхон ва Абдувоҳид Муродовлар оиласини яхши билишади. Улар туғма ногирон, бирининг қўли, иккинчисининг оёғида нуқсон бор. Пешонасига оила битса-да, уй битмаган эр-хотин маҳалладаги масжид учун ажратилган хоналарнинг бирида яшаб келишар

эди. Таркибида бир неча ташкилот вакиллари билан бирга хотин-қизлар фаоллари ҳам бўлган ишчи гуруҳ уларнинг эҳтиёжларини ўрганиб, арзон нархдаги ўйлардан бирини беришди.

– Бизга уйга қўшиб, тикув машинаси ҳам беришди. Икки ёрти бир бутун бўлиб, этак тикяпмиз. Худо хоҳласа, бошланғич бадали тўланган уйимизнинг кредитини ўзимиз ойма-ой ёпамиз. Аввал ўзимизни бирор ишга яроқсиз, ожиз ҳис қилардик. Ҳозир барча шароитлари бор уйда куч-қувватга тўлиб бораётгандаймиз, – дейишди Абдувоҳид ака билан Муҳаррамхон ая.

Бу оила хотин-қизларга, уларнинг оиласига кўрсатилаётган эътибор туфайли қалбидаги ҳаётдан розилик туйғуларини ифода этаётган минглардан бири, десак муболаға бўлмайди. Мазкур Фармон юртимиз хотин-қизлари ҳаётига масъул бўлган Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси, унинг жойлардаги тузилмалари учун компос – йўл кўрсатувчи вазифасини ўтапти, десак хато бўлмайди.

Мақсад-манзил аниқ бўлгани учун ҳар бир яхши қадамнинг самараси ой, йиллар ўтиб эмас, кунлар, ҳафталар ўтиб кўзга ташланыпти. Айниқса, Президент Қарори билан Рамазон ҳайити арафасида билиб-билимай хато йўللарга кириб қолган бир гуруҳ аёлларнинг афв қилинганиги, афвдан кейин эса мутасадди ташкилотлар билан жойлардаги хотин-қизлар қўмиталари фаолларининг тақдир чорраҳаларида чақмоқ урган дарахтдай эгилиб турган, ҳали виждонидан гуноҳ кири бутунлай кетмаган кечаги маҳкума, бугунги озо инсонга кўрсатаётган ғамхўрликлари уларнинг руҳиятида яхши ўзгаришлар қилмоқда. Яқинда журналимиз таҳририятига Сирдарё вилоятидан Муқаддас исмли аёл келди: овозида титроқ, кўзида ёш:

– Пул олди-бердиларига аралашиб қолиб, жазога ҳукм қилинган эдим. Муҳтарам Президентимизнинг афвига муяссар бўлиб, бир ойда озо бўлдим. Ҳибсхонадан чиққанимдан сўнг ҳокимиятдагилар, хотин-қизлар қўмитаси вакиллари яшаш шароитларимни ўрганишди. Икки нафар ўғил ўстирдим, икковининг ҳам саломатлигида нуқсон бор. Шуларни ҳисобга олиб, уй, иш беришди. Ҳеч ким мени “бу – жиноятчи”, деб қўлни бигиз қилиб кўрсатмаяпти. Атрофингда шунча яхшилар, яхшилик бўлса, ичингдаги ёмонликлар ўз-ўзидан сўнар экан, яхши бўлгинг келар экан...

“Обод қишлоқ”, “Обод маҳалла” дастурларининг ижроси фақат қишлоқ, маҳалланинг уй-жойи, кўчасини эмас, унда яшаётган аҳолининг, жумладан, хонадон бекаларининг кўнгилларини ҳам обод этаётгани, шубҳасиз. “Бундан уч-тўрт йил аввал телевизорда Тошкент, Самарқанд каби обод шаҳарлар, улардаги чиройли кийиниб юрган аёлларни кўриб: “Биз ҳам шу юртнинг одамларимиз-ку. Нега бизнинг чанг-лойд кўчаларимиз ҳақида ҳеч ким ўйламайди? Қиш – уч ой чироқ ёнмайди, ибтидоий шамларга, газ йўқли-

гидан ғўзапояларга қайтдик. Нега олдинга эмас, орқага юраётган халқни ҳеч ким кўрмайди”, дея юрагимиз исён қиларди. Мана, худога шукур, шундай замонларга етдик. Қишлоғимиз нари-бериси олти ойда янгидан бунёд бўлди”, – дейди манаслик Гулбаҳор исмаи муаллима. Одам боласининг тафаккури теранлигидан ўзидек ақлли машиналар ихтиро бўляпти. Инсон оёғи Марсга етди. Демак, уни ҳайратлантириш, ҳаяжонга солиш осон эмас. Лекин дунёда яна бир куч борки, ундан келадиган ҳар ҳарорат, ҳар тафт ҳар қандай совуққон одамни ҳам ҳайратга солади. Бу – инсонни қадрлаш туйғуси, инсонга оқибат кўрсатиш, уни тоифаларга ажратмай, шунчаки Одам Ато, Момо Ҳавво авлодлари, башариятнинг бир парчаси дея ҳурмат билан қараш ҳиссиёти.

Мавлоно Жалолиддин Румийда бир ҳикмат бор: “Агар Аллоҳ Каъбани ердан кўтариб қўйганда эди, одамлар сажда қилгани қибла қидириб бир-бирининг қалбларига юзланар эдилар”. Бу – инсон азиз, дегани. Гарчи бугун Каъба ўз жойида турган бўлса-да, бизнинг мамлакатимизда фуқаролар учун яратилаётган бири-бирдан мақтовли шароитлар туфайли орамизда қалбига қараб сажда қилсанг арзийдиган инсонлар кўпайди. Улар аввал ҳам бор эди, фақат бугунги янги замон тўлқинларида бор қадди-басти билан кўринмоқда.

Ҳўқанди латифда истиқомат қилувчи Мама-расул ота Камолов ва Мунаввархон аялардан сўз очайлик. Улар йиллар давомида мусулмончиликнинг беш фарзидан бири – Ҳаж зиёратини амалга ошириш учун маблағ йиғадилар. Мўлжалдаги маблағ йиғилиб, улуг зиёратга тадорик бошланганда, яшаётган қишлоғида ичимлик суви муаммоси ўртага чиқади. Боғча, мактаб болалари ҳаётида қийинчилик сезилади. Чунки инсон саломатлиги даражасининг кўп қисми ичаётган сувига боғлиқ. Шунда эр-хотин маслаҳат қилиб, йиққан пулини сув келтиришга сарфлайдилар. Қишлоқ аҳолиси суви бўлади. Бундан қувонган ҳамқишлоқлари отахон билан онахонга:

– Сизлар ҳожи бўлдиларингиз. Сизларни энди ҳожи ота, ҳожи она, дея атаймиз, – дейишди.

Дунёнинг қудратли давлатларидан бири АҚШ Президенти Дональд Трамп океан орти юртига расмий ташриф билан борган Президентимизни қарши олар экан: “Сиз билан Оқ уйда учрашиш биз учун шараф”, – дейди.

“БМТнинг Халқаро тижорат ҳуқуқи бўйича бўлиб ўтган анжуманида Ўзбекистоннинг илк вакили Тошкент шаҳридаги Халқаро Вестминстер университети ўқитувчиси Феруза Бобоқулова иштирок этди”. Биз учун бу каби халқаро мавқеимиз, халқаро нуфузимизнинг баландлаб бораётгани билан боғлиқ сиёсий, ижтимоий руҳдаги хабарлар ҳам, “Жамият ва давлат ҳаётида фаоллик, ташаббускорлик кўрсатган, ўзининг самарали меҳнати билан оиланинг мустақамланишига, оналик ва болалик муҳофазасига муносиб ҳисса

Кореяда аёллар

қўшган хотин-қизлар учун “Мўътабар аёл” кўкрак нишони таъсис этилди”, “Тақдирида турли муаммолар пайдо бўлган аёлларнинг ҳаётини ўрганиш, унга маънавий ёрдам бериш, ҳаётга ишонч-иштиёқ уйғотиш мақсадида жойларда ижтимоий мослашув марказлари иш бошлади”, тарзидаги юртимиз ҳаёти билан боғлиқ янгиликларни ҳам бирдай қувонч билан қаршилаймиз. Биз нашрга тайёрлаётган, 90 йиллик анъаналарга эга, бугунги шиддатли, тезкор замонга ҳамнафас янгиланишга интилаётган “Саодат” саҳифасига битилажак рукнларни аниқ тасаввур қиламиз.

“Ватанпарварлик, инсонпарварлик тарбияси боғчадан бошланиши керак”, деган фикрни амалга ошириш учун ташкил этилган Мактабгача таълим вазирлиги фаолияти ҳам, “Ҳар бир оила – тадбиркор” шиори остида ота-бобосидан мерос бўлган ҳунарларнинг олтин сандиқларини очиб, бири ёғоч ўймакор, бири асаларичи, бири каштадўзга айланаётган бекалар, беклар ҳам қаламларимиз нишониди бўлади.

Президентимиз турли манзилларда, турли касбдаги фуқароларимиз билан учрашар эканлар, ҳар гал:

– Мен Сизларнинг зиммангизга қўяётган, сизларнинг салоҳиятингизга ишониб, белгилаб берганим бу вазифаларни адо этиш қийин, жуда қийин. Лекин ўзимиз фидойи бўлмасак, ўзимиз садоқатли бўлмасак, ҳеч ким бизнинг ҳаётимизни четдан келиб ўнглаб бермайди, – дея ҳақиқатни айтадилар.

Наманган вилоятининг Тўрақўрғон туманида улуғ маърифатпарвар аллома Исроҳон Тўра Ибрат номидаги хорижий тилларга ихтисослаштирилган мактаб-интернат жамоаси билан учрашувда ўқувчи қизлардан бири:

– Биз Сиз яратган шароитлардан унумли фойдаланяпмиз. Келажақда Оксфорд ёки Кембриж университетларига кириб ўқишга ваъда берамиз, – деганида Юртбошимиз уларнинг ваъдаларидан хурсанд бўлган ҳолда:

– Сизлар шундай буюк мақсадларни кўзлангларки, келажақда ўша Оксфорд, Кембриж шаҳарларидаги ёшлар Ибрат мактабига келиб ўқийдиган бўлсин! – деган эдилар.

Қалам ҳам, қоғоз ҳам аслида ҳақиқат жарчиси, ҳақиқат ялови. Она Ўзбекистонимизда тинчлик барқарорлиги, қадриятлар бардавонлиги, меҳнат шарафи, адолат тантанаси йўлида қадам ташлаётган пок ниятли инсонларга ҳамроҳмиз. Ният тоза, қадамлар шахдам бўлса, албатта, юртимиз обод, кўнгилалимиз шод бўлишига ишончимиз комил.

Мунаввара УСМОНОВА

Инсоният ақлан ривожланиб, кашфиётлар қилишга қодир бўлганидан буён замин у замон неча бор турланиб, тусланди. Лекин ҳамма даврларда ҳам ихтиролар яратилавермайди. Одамларнинг яхши яшашига талаб ва эҳтиёлари кучайгани сайин кашфиётлар ҳам сон ва сифат жиҳатидан орта боради. Йигирманчи асрнинг йигирманчи йилларига келиб, мамлакатимизда “инновация”, “инновацион голя” тушунчаларига алоҳида эътибор қаратилаётгани ҳам фуқароларимизнинг яшаш шароитлари яхшиланаётгани, одамларнинг дилида яна ва яна чиройли орзулар уйғонаётгани билан изоҳланади.

“Ихтирочи аёллар халқаро кўргазмаси Кореяда 11-мартга ўтказилапти, – дейди Ўзбекистон Ихтирочи аёллар маркази раҳбари Карима Норқулова. – Мазкур танловда биринчи мартга ҳамюртларимиз орасидан ҳам ихтирочи аёллар делегацияси қатнашиди. Жорий йил аввалида республикаимиз бўйлаб ўтказилган “Ўзбекистон аёлларининг 100 та энг яхши инновацион лойиҳаси” бўйича танлов эълон қилинган эди. Ушбу танловнинг республика босқичи голиблари халқаро кўргазмага боришга мушарраф бўлди”.

Айни саҳифамиз орқали Кореяда ўтказилган Ихтирочи аёллар кўргазмаси KIWIЕ-2018да голиблар сафидан жой олган ҳамюртларимиз ҳақида ҳикоя қилмоқчимиз.

кечган ихтирочи баҳси

“Болғачали тегирмон”га Жаҳон патенти берилди

Халқаро танловда профессор Карима Норқулованинг “Болғачали тегирмон” номли фойдали модель учун патенти озиқ-овқат саноати йўналиши бўйича “Grand Prize” ни қўлга киритди. Шунингдек, профессорнинг “Қуритиш қурилмаси” ихтироси учун патентига олтин ҳамда “Тугунақларни қуритиш усули” ихтироси учун патентига кумуш медаль берилди. Кўргазма доирасида бўлиб ўтган Халқаро форум, давра суҳбатларида вакилаларимиз иштирок этишиб, ихтироларни амалиётга жорий қилиш ва уларнинг тижоратини йўлга қўйиш бўйича ўз малакаларини ошириб, махсус сертификатларга эга бўлишди.

Электр ўтказувчан поябзалнинг афзаллиги нимада?

Халқаро кўргазмада Тошкент тўқимачилик ва енгил саноат институти доценти, техника фанлари доктори Малоҳат Имомқулова бир қатор ихтиролар муаллифи сифатида иштирок этди. Олиманинг 3 та ихтироси ҳакамлар ҳайъати томонидан эътироф этилиб, 1 та кумуш ва 1 та бронза медали билан тақдирланди. “Лойиҳаларимга асосан чарм буюмларини асос қилиб олганман, – дейди биз билан суҳбатда Малоҳат Имомқулова. – Кумуш медали билан тақдирланган электр ўтказувчан махсус поябзал бўйича докторлик диссертациямни ҳам ҳимоя қилганман. Корея ихтирочи аёллар кўргазмасида ана шу янгилигим билан 2-ўринни эгалладим”.

Дон маҳсулотларини қайта ишлашга ҳаминша қизиқишади

“Мен иссиқлик, намлик ўлчагич учун патентим билан қатнашдим, – дейди ўзбек олималаридан бири профессор Парахат Матёқубова. – Бутун илмий фаолиятим давомида дон маҳсулотларини қайта ишлаш ва унинг сифат кўрсаткичларини яхшилаш бўйича изланиш олиб бордим. Бизнинг ишланмамиз дала шароитида ҳам дон маҳсулотларидаги намликни ўта аниқлик билан ўлчай олади. Шу боис кумуш медалга сазовор бўлдим. Ёшлар биздан кўра кўпроқ имкониятларга эга бўлиб боришаётгани мени янада кўпроқ қувонтиради. Беруний стипендиати шогирдим Хулкар Турғунбоевнинг тадқиқотларини кузатганимда кўнглим равшан тортади. Бу интилувчан тадқиқотчи ихтирочи аёллар бўйича ўтказилган республика кўрик-танлови голиби бўлди”.

Ўзбек аёлларига ҳавас қилишди

“Халқаро танловда 30дан зиёд давлатдан келган 518 нафар ихтирочи аёл қатнашди, – дейди Карима Норқулова Корея таассуротларини яқунлар экан. – Мен ўз маърузамда Муҳтарам Президентимиз томонидан юртимизда хотин-қизларни қўллаб-қувватлаш борасида олиб борилаётган ишларни алоҳида таъкидлаб ўтдим. Очигини тан олиш керакки, кўплаб мамлакатлардан келган аёллар ўзбек аёлларига ҳавас қилишди. Ҳакамлар ҳайъати томонидан ихтирочи хотин-қизларимиз олиб бораётган тадқиқотларнинг юқори баҳолангани эса биз иштирокчиларга ўзгача куч-ғайрат ва шижоат бағишлади”.

Зухра МЕЛИБОЕВА тайёрлади.

ПАРЛАМЕНТ – халқ кўзгуси бўлмоғи керак...

Гавҳар АЛИМОВА,
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси
Сенатининг Фан, таълим ва
соғлиқни сақлаш масалалари
қўмитаси раиси ўринбосари

Ҳозирги кунда бутун дунёда парламентларнинг жамият ҳаётида тутган ўрни тобора ортиб бораётганлиги кузатилмоқда. Мамлакатимиз Президенти Шавкат Миромонович Мирзиёев 2017 йил 12 июлда Олий Мажлис аъзолари билан бўлиб ўтган учрашувда парламентимиз ҳақиқий демократия мактабига, ислохотларнинг ташаббускори ва асосий ижрочисига айланиши зарурлигини алоҳида таъкидлаган эдилар. Зиммамизга юклатилган вазифани бажариш жараёнида депутат ва сенаторларимиз ҳудудларга бориб, туман, шаҳар ва маҳаллаларда бўлиб, аҳоли билан юзма-юз туриб, уларнинг йиллар давомида ҳал этилмаган турли муаммолари билан танишдилар. Натижада сайловда халқ ўзи ишониб, овоз берган депутатларини яна ҳам яқинроқдан таниди, бево-сита мулоқот чоғида ташвишу қувончларини айтиш имконига эга бўлди.

Бу бир қадар олдинга силжишдек туюлса-да, ҳудудлардаги ўз ечимини кутаётган, аҳолининг ҳақли эътирозларига сабаб бўлаётган долзарб масалаларнинг жойида ҳал этилишида депутат ва сенаторларнинг ўрни давлат раҳбари талаб этаётганидек даражага етиши, демократия том маънода чуқур илдиштиши учун жойларда, минтақаларда депутат ва сенаторлар ҳамиша уйғоқ бўлиши зарурлигини кўрсатмоқда. Чунки маҳаллий Кенгашлар ижро этувчи ҳокимият органларининг қонун ҳужжатлари талабларига сўзсиз риоя қилиши, ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг энг муҳим дастурларини бажариши борасидаги фаолияти устидан депутатлик назоратини амалга ошириш бўйича конституциявий ваколатга эга. Нима учун шундай имкониятдан халқ манфаати, юрт равнақи йўлида тўла-тўқис фойдаланмаслик керак?

Яна бир муҳим масала аҳолининг бандлигини таъминлаш билан боғлиқ. 2017 йилда янги саноат корхоналарини қуриш, хизмат кўрсатиш объектларини ишга тушириш, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантириш ҳисобидан янги иш ўринлари ташкил этилди. Бироқ жойларда аҳолининг бандлигини таъминлаш масаласида ҳали ечимини кутаётган муаммолар йўқ эмас. Ҳудудларда, айниқса, чекка қишлоқларда иш қидириб юрган, оиласидаги моддий етишмовчилик сабабли четга

кетаётган фуқароларимизнинг эҳтиёжларини ҳал этишда депутат ва сенаторларимиз ўз имкониятларидан етарлича фойдаланяпти, деб айтолмаймиз. Яна ҳам афсусланарлиси, аёлларимизнинг иш қидириб, мардикор бозорларда оиласидан, фарзандларидан йироқда юриши барчамизни бирдек ташвишга солади.

Ёрдамга муҳтож бўлган ва қийин ижтимоий аҳволга тушиб қолган аёлларни иш билан таъминлаш, айниқса, қишлоқларда яшаётган ёш қизларни тадбиркорликка кенг жалб этиш билан боғлиқ масалаларга Хотин-қизларни қўллаб-қувватлаш жамоат фондиди ташкил этиш орқали ечим топилиши мумкинлиги бугунги иш тажрибаларидан аён бўлиб турибди.

Бутун ҳар бир соҳада масъул бўлган раҳбарлардан шахсий масъулият, ўз устида ишлаш ва фидоийлик сифатлари талаб қилинмоқда. Барчамизни бирдек ўйлантираётган оғриқларимиз – маҳаллаларда содир этилаётган жиноятчилик ва ҳуқуқбузарликларнинг барвақт олдини олиш, турли салбий ҳолатларнинг келиб чиқиш сабабларини аниқлаш ва кескин чоралар белгилаш ишлари ана шундай фидоийликни, масъулиятни тақозо қилади. Ҳисоботларда эса сон кетидан қувишни мақсад қилиб эмас, балки сонларни келтириб чиқарган омиллар чуқур ўрганилиб, таҳлил этилиши, шу асосда аниқ манзилли чоратадбирларни белгилаб, амалга ошириш, фуқароларни қийнаётган муаммоларни ҳал қилишга жиддий эътибор қаратишимиз зарур. Бу борада эскича ёндашувлар иш бермаслигини замоннинг ўзи кўрсатиб турибди.

“Таълим тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг мактабгача таълим қисмини Андижон вилояти мисолида, умумий ўрта таълимга доир қисмининг Сирдарё вилоятидаги ижросини ўрганиш натижасида ҳали ечимини кутаётган талайгина муаммолар борлиги аён бўлди.

Мазкур вилоятлардаги умумтаълим мактабларидан ўқувчиларнинг ўқув фанларидан ўзлаштириш даражаси ўртача 52 фоизни ташкил этади. Умумтаълим мактабларида фақат ўқув ишларининг эмас, маънавий-маърифий йўналишда ўтказилаётган тадбирлар ҳам ўқувчилар онгида қутилган ўзгаришларни содир қила олмаётир. “Оила, маҳалла, таълим муассасаси”

худудий жамоат кенгашлари фаолияти талаб даражасида йўлга қўйилмаган. Кўп ҳолларда тадбирлар номигагина ўтказилган. Тарбияси оғир, ҳуқуқбузарлик содир этган ва содир этишга мойил, нотинч oilалар фарзандлари бўлган ўқувчилар билан шахсий ёндашувлар асосида яккама-якка тартибда профилактика тадбирлари ўтказилмаган.

Аксарият умумтаълим мактабларининг моддий-техника базаси ҳамда бино ва иншоотларининг ҳолати талабга жавоб бермайди. Шунингдек, тиббий хизмат ва соғлом овқатланишни ташкил этишга ҳамда санитария-гигиена талабларига риоя этилишига етарлича эътибор қаратилмаган. Энг афсусланарлиси, жойларда юқори малакали педагог кадрларга катта эҳтиёж борлиги кузатилади.

Шу билан бирга Қўмитамиз томонидан амалга оширилган муҳим ишлардан яна бири бу “Озиқ-овқат маҳсулотининг сифати ва хавфсизлиги тўғрисида”ги Қонуннинг давлат назорат органлари томонидан ижро этилишини ўрганиш бўлди.

Ўрганишда аниқланган муаммолардан келиб чиқиб, 20 йил аввал қабул қилинган “Озиқ-овқат маҳсулотининг сифати ва хавфсизлиги тўғрисида”ги Қонун бугунги кун талабларига жавоб бермаётганлиги кузатилади.

Соҳадаги аксарият масалалар етарли даражада мукамал бўлмаган қонуности ҳужжатлари билан тартибга солинмоқда. Мазкур ҳужжатларнинг, хусусан санитария қоида ва меъёрларининг аксарияти фақат рус тилида ишлаб чиқилганлиги аҳоли, айниқса, тадбиркорлар учун қийинчиликлар билан бир қаторда нотўғри талқин қилинишга ҳам олиб келмоқда.

Шунингдек, Қонунда озиқ-овқат маҳсулотларини ишлаб чиқарувчилар, сотувчилар, истеъмолчилувчилар ҳамда давлат назорат органларининг ҳуқуқлари ва мажбуриятлари аниқ қилиб белгиланмаган.

Шу билан бирга, ўрганишда истеъмолчиларни сифатсиз ва инсон саломатлигига салбий таъсир кўрсатадиган маҳсулотлардан ҳимоялаш ҳамда савдо тармоқларида назорат харидини амалга оширишнинг ҳуқуқий механизми яратилмаганлиги юзага чиқди.

Тадбиркорлик субъектлари томонидан озиқ-овқат маҳсулотларининг стандартларга, санитария қоидаларига зид равишда ишлаб чиқарилаётганлиги, сотилаётганлиги эса истеъмолчилар орасида турли касалликлар тарқалишига ҳам сабаб бўлмоқда.

Хонадонларда сақланадиган ҳамда уй шароитларида сақланмайдиган ҳайвонларни идентификациялаш ишлари ҳам йўлга қўйилмаган. Оқибатда ветеринария ҳужжатларисиз нобуд бўлган ҳайвонлардан олинган гўштларни ташвиш, қайта ишлаш, айрим ҳолларда сотиш ҳолатлари кузатилмоқда.

Озиқ-овқат маҳсулотининг сифати ва хавфсизлигини таъминлаш соҳасидаги давлат бошқарувини амалга оширадиган назорат органлари ўртасидаги ўзаро ҳамкорликни таъминловчи механизм йўлга қўйилмаган. Улар томонидан қабул қилинаётган қоидалар ва меъёрлар ўртасида кескин тафовутлар мавжудлиги аниқланди.

Аниқланган хато ва камчиликларни бартараф этиш бўйича чора-тадбирлар дастурини ишлаб чиқиш ва ижросини қатъий назоратга олиш, мактабгача таълим тизимини янада такомиллаштириш, умумий ўрта таълим муассасаларини малакали пе-

дагог кадрлар билан таъминлаш, педагог ходимларни ижтимоий рағбатлантириш бўйича янада тизимли чоралар кўриш, озиқ-овқат маҳсулотларининг сифати ва хавфсизлигини таъминлаш ишларини тартибга солиш каби масалалар юзасидан Қўмитанинг тегишли қарорлари қабул қилиниб, ижрога йўналтирилди.

Албатта, халқ билан бевосита мулоқот қилиш орқали жойлардаги аҳволни ўрганиш парламент аъзолари фаолиятининг устувор йўналишларидан биридир.

Бу борадаги ишлар кўлами, айниқса, кейинги икки йилда янада кенгайди. Сайловчилар билан мулоқот қилишнинг замонавий усуллари жорий қилинди.

Хусусан, Сенатнинг виртуал қабулхонаси, шунингдек, Олий Мажлиснинг “Менинг фикрим” электрон портали ишга туширилди.

Бундан ташқари, депутатлар, сенаторлар, ижро органлари ва жамоат ташкилотлари вакилларида иборат Парламент ишчи гуруҳлари мунтазам равишда жойларга чиқиб, ҳудудларда ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш масалаларини ўрганмоқда.

Жумладан, давлатимиз раҳбарининг ўтган йил 8 августдаги “Худудларнинг жадал ижтимоий-иқтисодий ривожланишини таъминлашга доир устувор чора-тадбирлар тўғрисида”ги Қарори ижросини таъминлаш мақсадида Парламент аъзолари томонидан республикамизнинг барча ҳудудларида биттадан туманда 10-12 кун давомида ўрганишлар ўтказилди.

Мулоқотлар давомида аҳоли томонидан уй-жой, коммунал, соғлиқни сақлаш, бандлик, таълим, савдо-маиший, йўл-транспорт ва бошқа соҳаларга оид масалалар кўтарилди. Буларни ҳал этиш мақсадида туман ва вилоят миқёсида махсус “Йўл харита”лари ишлаб чиқилиб, маҳаллий Кенгашлар сессияларида тасдиқланиши йўлга қўйилди. “Йўл харита”ларида белгиланган вазифалар ижроси бўйича изчил депутатлик ва жамоатчилик назоратини амалга ошириш юзасидан маҳаллий Кенгашларга тегишли тавсия ва кўрсатмалар берилди.

Ўрганишлар давомида аниқланган ва республика даражасида ҳал этиладиган масалалар бўйича Вазирлар Маҳкамаси, тегишли вазирлик ва идораларга таклиф ва тавсиялар киритилмоқда.

Худудларда ташкил этилган кичик саноат зоналарида истиқболли лойиҳаларни амалга ошириш борасида айрим камчиликлар мавжудлиги ҳам аниқланди. Хусусан, айрим худудларда ташкил этилган кичик саноат зонасидаги ишлар талаб даражасида эмаслиги, аксарият лойиҳалар амалга оширилмаётганлиги кўзга ташланди.

Бундан ташқари, давлатимиз раҳбари ташаббуси билан пойтахтимиз туманларини ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш бўйича белгиланган вазифаларнинг самарали амалга оширилиши юзасидан ҳам қатъий Парламент назорати ўрнатилди.

Жумладан, Сенат Кенгаши ҳамда халқ депутатлари маҳаллий Кенгашларининг кўшма сессиялари ўтказилиб, уларда масъул вазирлик ва идоралар раҳбарлари ҳамда худудлардаги сектор раҳбарларининг тегишли туманларни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш бўйича ахборотлари эшитилмоқда. Бу тарзда олиб борилаётган тизимли ишлар, албатта, яқин фурсатларда ижобий самарасини бериши, шубҳасиз.

Бахшим гулшоҳи

Мен учун аёл латофати, ибо-ҳаёси, заковати, меҳр-муҳаббати, сабр-тоқати жуда қадрли. Ўзим туғилиб ўсган оилам, ота-онам муносабати менга ҳаётини сабоқ. Раҳматли отам, Ўзбекистон халқ ёзувчиси Ҳамид Гулом ўз асарларидан бирини "Вафонинг узун йўли" деб атаб, уни меҳрибон аяжонимга бағишлаганлари бежиз эмас. Умрларини отам ва беш фарзандига бахшида этган аяжоним шу хислатлари билан отамнинг бир умрлик муҳаббатларига сазовор бўлганлар.

"... Мен мазкур қиссамни ҳаётнинг аччиқ-чучукларини эллик йил давомида мен билан бирга татиб келаётган рафиқам Манзураҳонга бағишлайман. Хотираларим, бепартиб тизилган лавҳаларим ҳам шул – ҳаётим, тақдирим – бутун таржимаи ҳолимнинг бош қаҳрамони, мени офатлардан кўп марта омон сақлаган, машаққатли йўлларимни, қоронғи кечаларимни ёритган юлдуз, азиз ва бебаҳо инсон ҳақида.

Энг гўзал, энг вафоли аёл ҳақида бу лавҳаларим", деб ёзгандилар отам бу асар дебочасида.

Онам ҳақида сўз борганда бу битиклардан орттириб бирон нима дейишим қийин. Онажоним бу таърифларга чиндан-да муносиб, чиндан-да лойиқ.

Баъзан ҳаёл олис йилларга бошлаб кетади, беғубор, маъсум болалик даврим ёдга тушади. Тошкентнинг Мевазор маҳалласидаги ҳовлимиз доим юртимизнинг таниқли ижодкорлари билан гавжум бўларди, таъбир жоиз бўлса, адабиёт гулшани эди. Оқшомлардан баъзан ярим тунларга қадар чўзиладиган бу давралардаги суҳбатлар, ўқилган шеър-ғазаллар, бетакрор мушоиралар ҳақида тўхтамайман, бу бошқа мавзу. Айтмоқчи бўлганим, бу қадар гавжум хонадоннинг бекаси бўлишнинг ўзи бўлмайди. Бирин-кетин улғайиб келаётган беш фарзанд хархашасию ташвишлари, уй-рўзгор юмушлари билан банд онам эшикдан қадам қўйган ҳар бир меҳмонни очик чехра билан фойзли дастурхон ёзиб қаршиларди.

Ижодкорнинг рафиқаси бўлиш осон эмас.

Отамнинг юрак қони, кўзининг нури тўкилган ҳар бир асарида онамнинг ҳам меҳнати, заҳмати, меҳр кўри бор.

Отам кундузлари ишда бўлар, оқшомлари бироз дам олиб ижод оламига шўнғир эдилар. Бундай пайтлар бола бўлсак-да, шўхликдан тийилар, отамга ҳалақит бермасликка ҳаракат қилардик.

Аям эрта болалигимиздан онгимизга шуни сингдирган эдилар. Ўзлари эса отам ижодхонасини назардан қочирмас, вақти-вақти билан чой дамлаб, секингина столларига қўйиб чиқардилар. Шундай пайтлар бўлардики, отам тунни тонгга

улаб ижод қилар, аям ҳам тенг баробар тунларни бедор ўтказардилар. Шунинг учундирки, отамнинг ҳар бир асарида, хоҳ у роман бўлсин, хоҳ қисса, хоҳ ғазал бўлсин ёхуд дoston, мен аям сиймосини, аямнинг хислат ва фазилатларини кўраман.

Отамнинг мана бу сатрлари ҳам ўша кунлар эътирофи бўлса ажабмас.

*Сен билан ўтган кун мен учун даврон,
Қайнайди истаклар, яйнайди уйим.
Мисралар қозоғза тизилар равон,
Сен билан ўтган кун – энг ширин тўйим.
Шодликсан, севгисан, қўшиқсан, куйсан,
Вафосан, ҳаёсан, тоза ҳуснсан.
Ёшлиқсан, орзусан, маст қилган ўйсан,
Тонг чоғи беазаган шеърим ўзингсан...*

Оналар юраги меҳр ва фидойиликдан яралган. Фарзанди учун борлигини фидо этади, орзумидларидан воз кечади.

Аям балоғат ёшида жуда ҳусндор бўлганлар, оқ тиниқ юзлари, пайваста қош, қора шаҳло кўзлари кимларни асир этмаган эса-да, қалблари отамга муҳаббат билан тўлиб-тошган, икки ёш севгиси уларни бир умрлик вафо билан бирлаштириб, 67 йилдан ортиқ аҳил турмуш қуришган.

Албатта, 16-17 ёшда аямнинг орзулари ҳам бир олам бўлган, педагогика билим юртини битириб, Ватан ва жамият манфаати йўлида бел боғлаб меҳнат қилишга киришганлар. Истиқболли ёш мутахассис сифатида эътироф этилганлар. Бироқ ои-

ла, фарзандлар истиқболини бу орзулардан устун кўрганлар: ҳаётларини отамга ва бизнинг камолимизга бахшида қилганлар. Бу ҳам аёлга хос бағрикенглик.

Аямнинг сочларига илк бор қачон оқ инган?

Тиниқ оқ чехраларига илк ажин қачон из солган?

Билмайман, фақат бир нарсани аниқки, уларда бизнинг, жумладан менинг ҳам “хиссам” бор.

Айниқса, укам Фарҳод навқирон ёшида оғир хасталикдан вафот этгандан кейин доим порлаб, нурланиб турувчи қора шахло кўзларга бир умрлик мунг чўкди. Шамшод қадлари эгилди, юракдаги айрилиқ доғи юзларига из бўлиб чизилди.

Фарзанд доғини ҳеч кимнинг бошига солмасин.

Шу ўринда бир воқеа. Укам жуда эътиборли бўлиб, ҳар 8 март – Халқаро хотин-қизлар кунини аямга даста гуллар совға қилишни унутмасди. Умри поёнига етиб қолганда бир қадрдон дўстига бу ҳақда гапириб, армон билан “энди аямга байрамда ким гул келтиради”, деган экан.

Укам вафотига 40 йилдан кўпроқ вақт ўтди. Укамнинг ўша дўсти бу ўтган вақт давомида ҳар йили 8 март кунини чиройли гулдаста билан кириб келиб, аямни байрам билан табриклаб кетади. Ҳали бирон йил қанда бўлгани йўқ. Бугун табаррук ёшга кирган аям эса байрам кунини ҳеч кимни кутмасалар ҳам унинг йўлларида кўз тикадилар, унинг аёли, қизларига олдиндан совғалар ҳам тайёрлаб қўядилар. У биз учун ҳақиқий дўст садоқати рамзи бўлса, аям унинг тимсолида укамни кўрадилар.

*Бизлар ўтган масофа олис,
Худди вафо йўлидай узун.
Йккимизда у қолдирди из
Мухр босди ҳар фасл, ҳар кун.*

*Фарзандларга ўтибди буткул
Қалб шўхлиги, лаблар лоласи.
Бошимизда қолибди нуқул
Сочимизнинг оппоқ толаси.* (Ҳамид Ғулом)

Йигитлик бурчим – ҳарбий хизматни Қозоғистонда ўтаганман. Очиги, юрт қадрини, ота-она, жигарларининг қадрини олисда билинаркан. Айниқса, хайрлашиб кетаётганда, кўзлари ёшга тўлган аямнинг ҳолати кўз олдимдан ҳеч кетмай, юрагим соғинчга тўларди. Биринчи марта улардан узоқлашганим учун бўлса керак, аввалига жуда қийналдим, айрилиққа кўникиш осон бўлмади. Шундай кунларнинг бирида мен хизмат қилаётган қисм раҳбариятига чақириб қолишди. Борсам, не кўз билан кўрайки, отам кулиб турибдилар. Юрагим ҳаприқиб кетди.

– Аянгни биласан-ку, сени жуда соғинибди, шу томонларга хизмат билан йўл тушганди, аянгни ҳам олиб кела қолдим, – дедилар отам ҳол-аҳвол сўрашиб бўлгач.

Аямга боққан замон анча ўзларини олдирганларини сездим. Мени бағирларига босганларида

болаликдан қадрдон муаттар бўйлари димоғимга урилди, ўша онларга қайтгандек бўлдим. Бизга бир хона ажратишди, онам билан тўйиб-тўйиб суҳбатлашдик. Яратилган шароитларни кўриб, онам ҳам бироз хотиржам бўлдилар. Менга болаликдан таниш “ўзингни эҳтиёт қил” деган сўзларни қайта-қайта такрорлаб, хайрлашдилар. Қизиқ, ота-онам келиб-кетганларидан кейин менинг ҳам кўнглим таскин топди, ҳарбий хизматнинг илк давридаги қийинчиликлар сезилмай қолди.

Инсон умри дарё мисол шошқин, кунлар, ойлар эмас, йиллар қандай ўтганини билмай қола-сиз. Умр йўлларида кимлар ҳамроҳ бўлди, кимлар дуч келди, уларнинг саноғи йўқ, кимлар тақдир сўқмоқларида изсиз қолиб кетди, кимлар бу йўлларда кўлимдан тутди, содиқ қолди.

Уларни эътироф этган, қадрларини баланд тутган ҳолда барибир ҳеч бир зот онамчалик бўла олмаслигини ич-ичимдан ҳис қиламан. Зотан, ҳеч бир нигоҳда онамнинг кўзларидаги меҳрни кўрганим йўқ. Бугун мен ўзим оила бошлиғиман. Умр йўлдошим, фарзандларим, невараларим билан бахтлиман. Бу бахтнинг гултожи эса Онам!

Тарозининг бир палласига она меҳр-муҳаббати, бошқа бирига эса бу дунёдаги бор жонзотники қўйилса, ишонч билан айтиш мумкинки, оналар меҳр-муҳаббати турган тарози палласи, албатта, оғир келади. Ҳа, она меҳри бетимсол ва унинг ўлчови, чеки-чегараси йўқ. Шу меҳр туйғуси мавжуд эканки, инсон насл-насаби заволга юз тутмайди, беминнат меҳр паноҳида яйраб-яшнайди.

Ҳаётнинг бир аччиқ ҳақиқати бор, оналаримиз меҳри бизни бир парча этдан баркамол инсонга айлантиради. Биз эса вояга етиб, ҳаётда ўз ўрнимизни топганимизда турмуш ташвишлари билан андармон бўлиб, ўзимиз истамаган ҳолда онамизга эътиборимиз бир қадар камаяди, аммо она фарзандидан асло кўнгил узолмайди. Умрининг сўнгига қадар унинг фарзандларига меҳри кучайса кучаядики, камаймайди. Оналарнинг буюклиги ҳам шундадир.

Журналистика соҳаси, айниқса, телевидениени қайнаб турган қозонга ўхшатса бўлади. Ишларимни тугатиб қайтгунча кўпинча кеч бўлади. Дастурхон тўрида ўтирган аямни кўриб кўнглим хотиржам топади. Бугун табаррук 100 ёшга яқинлашиб қолган, қаддлари эгилган, юзларига йиллар из солган, кўзлари анча нурсизланган, бироқ барибир дунёдаги энг гўзал ва меҳрибон аёл – аяжоним эса одатдагидай қойиб қўядилар:

– Бунча кечикдинг, сал ўзингни аясанг-чи, болам!

Бу сўзлардаги меҳр эса менга куч беради, чарчоқларимни аритади.

Шерзод ҒУЛОМОВ,
ЎзЭОАВМА бошқаруви раиси ўринбосари,
бош директор, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган
маданият ходими.

УШБУ МАҚОЛА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ ҲУЗУРИДАГИ НОДАВЛАТ
НОТИЖОРАТ ТАШКИЛОТЛАРИНИ ВА ФУҚАРОЛИК ЖАМИЯТИНИНГ БОШҚА
ИНСТИТУТЛАРИНИ ҚўЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШ ЖАМОАТ ФОНДИ КўМАГИДА ТАЙЁРЛАНДИ.
ЛОЙИҲА НОМИ: “МАЪНАВИЯТ ОИЛАДАН БОШЛАНАДИ”.

Бахту баркалоли бор

Нилуфар

Гул ва мен

Атабдилар гул деб отимни,
Нилуфар не хаёлим бор,
Мисоли қатра шабнам,
Баргида бир дона холим бор.
Гул умрин ўтказар сувда
Ва булбул мангу орзуда,
Яшарман элда осуда,
Бу бахту баркалолим бор.
Гул унгай нуқра тонгида,
Қуёш ўйнайди рангида,
Нурафшону чаман богда,
Менинг бахтим – ҳалолим бор.
Гул бўб кунга кулиб боқғум,
Қуёшдин нурли тож тақғум,
Дилим машғал қилиб ёқғум,
Вафода навниҳолим бор.
Кўзим кўзгусида ўйнар
Кўнгил ойнасин акси,
Кўзимга кўз қири тушса,
Ҳаёдин юзда олим бор.
Атадилар гул деб отимни,
Нилуфар, не хаёлим бор.
Гул умри бир фасл, аммо
Менинг умри баҳорим бор.

Кўнгил

Бу умринг борича асло
Дўстга хор бўлма, кўнгил,
Мард билан ошно бўлу
Номардга зор бўлма, кўнгил.
Палапондек талпиниб
Чиқмоқчи бўлсанг қояга,
Синмасин орзунг қаноти,
Хоксор бўлма, кўнгил.
Истагинг чин дўст-ла боглаш
Сен ҳаётим риштасин,
Узмасин дил торин ағёр,
Бемадор бўлма, кўнгил.
Эй Нилуфар, аста тўлқин
Қуйларига тут қулоқ,
Қолмасин қирғоқда бахтинг,
Бенисор бўлма, кўнгил.

Гар соғинсам сени на қилай

Юрак ёнса қандайин кулай,
Дардим қандай оромга улай,
Садоқатга майли қул бўлай,
Гар соғинсам сени на қилай.

Қай гуллардан висолинг сўрай,
Қай елларга юзимни бурай,
Қай қушлар-ла мен суҳбат қурай,
Гар соғинсам сени на қилай.

Сабрим тоғи нурай бошласа,
У туфайли кўзим ёшланса,
Гумон жонга қармоқ ташласа,
Гар соғинсам сени на қилай.

Йўл бермас-ку ҳаё бормоққа,
Қарорим йўқ бунда қолмоққа,
Асло тоқат қилмам тонмоққа,
Гар соғинсам сени на қилай.

Ўйлаптиб қўйдинг яна

Мен сени ҳеч ўйламасдим,
ўйлаптиб қўйдинг яна.
Сен ҳақингда қуйламасдим,
қуйлаптиб қўйдинг яна.
Ишқимиди ул ё ҳаваским,
умри гул умрича бор,
Кул босиб кетган у қўрлар
чўглаптиб қўйдинг яна.
Мақсадинг ёқмоқмиди, кўргил
мана отаишдаман,
На кўзу на юздин англарсан,
фақат қуйлаишдаман.
Бир иб-ла қул қилурман,
балки, шоҳ қалбингни ҳам,
Сўнг кулиб масрур турарман,
тош бўлиб бардоишдаман.
Қоялар ҳам бош эгарлар,
соф дилу тил бор учун,
Тоза виждону муҳаббат
янграган бу тор учун.
Лов этиб ёндим Нилуфар,
олди бор туйғум қогоз,
Тонг-ла битдим янги ашғор
менга меҳринг ёр учун.

Қани афсун тўла йиллар туйғуси?

У кунларни унут
этмоғим оғир

У кунларни унут этмоғим оғир,
Юрак-юрагимдан бўлиб мен мафтун,
Сен-ла бир вужудга айландик охир,
Сен эса қалбимни забт этдинг бутун.

Сен илк бор севгига иқрор бўлганинг
Ўша кундан бошлаб, эй ёри маккор,
Ғусса-азобларга лим-лим тўлганим
Қани билолсайдинг, бўлсанг хабардор.

Ўтиб кетган севги аламидан ҳам
Ортиқроқ бир дарднинг бўлмоғи мушкул.
Алдамчи эркалаш, хира ва мубҳам
Туйгулар бамисли ранги ўчган гул.

Дафъатан – хушхабар, ўйламай-нетмай
У ишқ борасида қилдинг шундай гап,
Ўтмиш кунлар ёдин гўё тарк этмай,
Ҳамон юрагингда юрмишсан асраб.

Бераҳм бўлсанг-да, азизсан менга,
Гарчи воз кечсанг-да, ишқдан бесубут.
Билдимки, ёр бўлиб шафқат қалбинга,
У кунлар ёдини қилмабсан унут.

Шунинг ўзи далда, руҳ тортиди енгил,
Азоб, ғуссаларни бир умр ташилаб,
Гарчи мендан узоқ бўлсанг-да, билгил,
Мангу меникисан буғундан бошлаб

Кўнглим қоп-қоронғи

Кўнглим қоп-қоронғи. Тезроқ кел, ҳофиз!
Кўлга олгил бу олтин созни.
Тор бўйлаб бармогинг югурсин-да тез,
Ўйотсин жаннатга хос бир овозни.

Тақдир совурмаган бўлса орзумни,
Куйингдан кўксимда уйғониб қолар,
Кўз ёш тарк этмаган бўлса кўзимни
Эриб, кипригимдан сирганиб қолар.

Майли, куйинг бўлсин ёввойи, мунгли,
Шараф чамбаридай шодлик менга ёт.
Кўз ёши қилмоқни истайди кўнглим,
Йўқса дил азобдан бўлажак барбод.

Уқубат, қайғуга лим тўлибди у,
Ўртанди узоқ ва бесас тутади.
Даҳшатли он етди – у худди оғу
Тўла коса мисол ўлим кутади.

Инглиз романтизм адабиётининг
йирик намояндаси, оташин
шоир ва ҳассос драматург
Жорж Гордон Ноэль БАЙРОН

Бахтлисан, нима ҳам
дер эдик, кўп соз!

Бахтлисан, нима ҳам дер эдик, кўп соз!
Қанийди менга ҳам бахт бўлса насиб.
Ярашиб, қаршингга чиқардим пешвоз,
Ёрқин толеингга келиб ҳавасим.

Мен кўрдим эрингни, шоддир зиёда,
Аламни ютишга етди журъатим...
Сени у севмаса эди мабодо
Уни мен ёмондан-ёмон кўрардим.

Ўғилчанг кулади, рашк этар таъқиб,
Бу зил юкдан дилга алам соламан.
Аммо онасини севганим ҳақи,
Кулган лабларидан бўса оламан.

Бўса оламану ютаман гамин,
Бола отасининг қуйилган ўзи.
Асир этиб олар зумда одамни
Онасин кўзидай нурланган кўзи.

Яхши қол! Бахтингга келмас ҳасадим,
Айтмасман нолиниб бир сўз аммо ман.
Бироқ ёнгинангда қалбу жасадим
Сенга бағишланур, Мэри, тамоман.

Сиздан узоқда мен айтардим мудом:
“Ёшлик ўтин босди ўтган кўп йиллар”.
Бу учрашувга қадар билмасдим тамом
Аҳдида барқарор бўлишин диллар.

Ҳовлиқиб қолмадим мен бу висолдан,
Севгим кўз олдимда турса-да гарчанд.
Бу ҳирс-жиноятга яқин бир ҳолдан
Шошиб қолмадим мен ва емадим панд.

Ҳислар қуюнини сезмоққа қодир
Нигоҳинг ҳайратда боқарди беҳис.
Кўзларида шаддод бир сукут ҳозир,
Таассуф сукути солмиш оғир из.

Йўқол, алам тўла баҳор уйғуси,
Ўтмиш хотиралар ўти, кўп ёнма!
Қани афсун тўла йиллар туйғуси?
Жим бўл, ё ўл, юрак, ортиқ ўртанма!

Жуманиёз ЖАББОРОВ таржимаси.

Амир Темурнинг онаси

Ер юзи минтақаларида оналар шарафига тикланган турфа ёдгорликлар мавжуд. Юртимизда ҳам она ҳурмати учун барпо этилган муаззам бир обида борки, у олти асрдан бери дунё аҳлини ҳайратлантириб келаётир. Бу обида Шаҳрисабз шаҳридаги бетакрор Оқсаройдир.

Тарихий манбаларда кўрсатилишича, 1380 йилда Амир Темур онасининг азиз хотирасини абадийлаштириш ниятида Шаҳрисабзда Оқсарой қурилишини бошлайди.

Лекин қуйидаги мухтасар изланишларимиз Оқсарой хусусида эмас. Ватан халоскори ва адолат пешвоси бўлмиш улуг фарзандни дунёга келтириб улғайтирган Она – Соҳибқирон Амир Темурнинг волидаси Тегина бегим Моҳ ҳақидаги айрим тарихий маълумот ва ривоятларни баён қилмоқчимиз.

Тегина бегим Моҳ (манбаларда Тегина бегим Моҳ, Такина хотун, Тегина Моҳбегим, Некўзбиби шаклларида ҳам учрайди) Бухорои шарифда машҳур олим Садр уш-шариъа (шариат улуғи) Убайдуллоҳ ибн Аҳмад Маҳбубий Бухорий хонадониди дунёга келган.

Тегина бегим Шаҳрисабз ҳокими, барлос бекларидан бўлмиш Муҳаммад Тарағайга никоҳланади. Бу ҳақда Салоҳиддин Тошкандийнинг “Темурнома” китобида шундай бир ривоят келтирилган:

“Ушшал замонда Бухорои шарифда садр аш-шаърият, соҳиби “Шарҳ виқоёи” ушул асрнинг муллоси эрдилар. Бир куни дарс айтиб ўлтуриб эрдилар, бир қаландар келди. Айтди: “Тегина бегим Моҳ деган қизни куёвга беринг, андин бир ўғул туғуладур, ани “жаҳонгир” ва “соҳибқирон” дерлар.

... Тарағай баҳодур Бухорои шарифга етгач, тўғри Шайх ул-Оламнинг ҳузурларига кириб келди. Шайх ул-Оламини кўрди, сўфийлар ҳалқасида мувоқабада ўлтурурлар, андин кейин Шайх ул-Олам бошларини кўтариб, айтдилар: “Марҳабо, сафо келдинг, эй соҳибқирон отаси”.

... Андин кейин Тегина бегим Моҳимни амир Тарағай баҳодурга аҳд қилдилар. Куёш жади даражасида эрди. Ушшал нутфаи пок соати Зухлда ота силабидин она ботинига боғланди”.

Соҳибқирон тарихига оид ишончли манбалардан яна бири саналмиш Шарафиддин Али Яздий “Зафарнома” сининг муқаддимасида қуйидагиларни ўқиймиз: “Шаббон ойининг йигирма бешиди, тарих етти юз ўттиз олтида, сичқон йиликим (804.1336), мўғулларнинг йили била мувофиқ турур, Кеши (Шаҳрисабз. – Б.Ҳ.) дилаш вилотида, Тагина хотунким, шаръи мутаххара йўсини била ул амири динпарварнинг никоҳида эрди, андин ҳазрат Соҳибқирон кун киби зоҳир бўлди”.

Амир Темур ва темурийлар даврида ёзилган китобларда Тегина бегим Моҳ ҳақидаги маълумотлар жуда кам. Аксар маълумотлар халқ оғзаки ижоди, дoston ва ривоятлар кўринишида бизгача етиб келган. Аммо мазкур маълумотларни тафаккур ипига тизиб, мантикий таҳлил этсак, улуг Соҳибқирон даҳосининг айрим синоатларидан воқиф бўламиз.

Соҳибқироннинг онаси Тегина бегим Моҳ ўз замонасининг забардаст олими хонадониди мукамал тарбия топган. Отаси Муҳаммад Тарағай баҳодир, ёвкур барло-

сий амирлар шажарасига мансуб. Ушбу покиза никоҳдан туғилган назарқарда фарзанд Темурбек – буюк тарихий шахс, бекиёс давлат арбоби, улуг салтанат асосчиси, тенги йўқ сарқарда, илм-фан ва маданият ҳомийси бўлиб етишди. Донишмандлар айтмиш, “Болаларга қараб ота-онасига баҳо берадилар”.

Албатта, бу улуг тарихда тақдири азал ҳукмига хос илоҳий ишораларга ҳам эътибор қаратиш ўринли бўлади. Хусусан, ровийларнинг ривоятига кўра, тўртинчи осмонда етти юлдуз бор, қачонки бу етти юлдуз саратон ойида Жадий буржиги кириб, бир жойга тўпланса ва ўша фурсатда фарзанд туғилса, унга то ҳаёти поёнигача ҳеч қандай хавф-хатар йўқ. Чунки шу вақтда Аллоҳ таоло дунёни офарида қилган (яратган). Муаррих Шарафиддин Али Яздий айтдики: “Уч фарзанд шу вақтларда туғилган. Биринчиси – ҳазрати Искандар, иккинчиси – ҳазрати Муҳаммад солаллоҳу алайҳи васаллам, учинчиси – ҳазрати Амир Темур Соҳибқирон”.

Она аждодалари ўқимишли, юксак маданиятли, ўз даври мутафаккирлари бўлгани Соҳибқироннинг тарбиясига ҳам таъсирини кўрсатган.

Инсон тафаккури ва феъл-атворининг шаклланишида аввало, она тарбиясининг ўрни бекиёс. Бу ҳақиқат замонавий инсоншунослик фани пешволари ва руҳшунос

олимлар томонидан ҳам бот-бот таъкидланади. Она оиланинг муаллимаси бўлса, ота унинг посбони ва устунидир. Шу нуқтаи назардан, Темурбекнинг буюк инсоний фазилатларини таърифлаганда, бунинг пойдевори аввало, оқила, солиҳа ва доно Тегина бегим Моҳ момомизнинг тарбиясида эканини эътироф этишимиз ўринлидир. Айниқса, Амир Темурнинг ислом динига эътиқоди шаклланишида устозлари билан бирга онаси ва она аждодларининг таъсири бениҳоя юксаклигини таъкидлаш жоиз.

Тегина бегим Моҳ гарчи аслзода хонадонга мансуб бўлса-да, турмуш кулфатларидан кўп озор чеккан. Тарихнавис Салоҳиддин Тошкандийнинг “Темурнома” асарида Соҳибқирон Амир Темурнинг дунёга келиши билан боғлиқ воқеалар қизиқарли бадий ҳикоялар шаклида баён этилади: “Тегина бегим Моҳни туғори яқин келган вақтда, Йукуна хоним (Амир Тарағайнинг катта хотини – Б.Х.) бир кечаси туш кўрдиким, Тегина бегим Моҳ этакидин куёш тулаб қилиб, машриқдин мағрибга боруб, тамом оламни олди. Андин Ҳиндистон сариға майл қилди...”

Ривоятда айтилишича, фолбинлар ҳам Амир Муҳаммад Тарағай баҳодирнинг туғилажак фарзанди Соҳибқирон бўлиб, келгусида етти иқлимга ҳоким бўлиши ҳақида башорат қиладилар. Буларни эшитиб, катта хотиннинг кўнглига ғайирлик оралабди. Кундоши ўғил туғса, ўзининг эри олдидаги мавқеи, мол-дунёси ҳам қўлдан кетиши мумкинлиги ҳақидаги ўй-фикрлар унга тинчлик бермабди. Кўнгли бузилган аёл кундошини туғилажак фарзанди билан бирга йўқ қилиш режасини тузибди. Амир Тарағай баҳодир узоқ сафарга отланганида, Йукуна хоним кутиб юрган фурсат келганлигини сезибди. Эри жўнаб кетгач, кундошининг отаси номидан сохта хат битиб, унда отаси оғир хаста экани, қизини ўз ҳузурига – Бухорога чақираётганлигини ёзибди. Тегина бегим кундошининг макридан беҳабар, тезда отаси ҳузурига ошиқиб, йўлга чиқибди. Катта хотин карвон билан йўлга отланаётган Мойдун исмли ишончли бир қўлга анчагина ақча бериб: “Йўлда кундошимни ўлдирасан!” – деб тайинлабди.

Қадимда Буюк Ипак йўлининг бир тармоғи Кеш ва Хўжаилгор орқали ўтар экан. Хўжаилгор атрофи ўша пайтларда қалин тўқайзорлар, овлоқ жой бўлган. Кичик карвон шу жойга келиб, бироз нафас ростламоқчи бўлганида, ҳалиги қўл режасини амалга ошириш учун қўлай пайт келганлигини сезибди. Кутилмаганда қиличини яланғочлаб, икки қанизакни чопиб ташлабди. Сўнгра Тегина бегимга яқинлашиб, уни ҳам ўлдиришга шайланибди. Бегим ўзининг тақинчоқлари ва йўлда керак бўлар деб олган олтинларини қўлга бериб, ўзини ўлдирмаслигини сўраб ёлворибди: “Агар ўлдирсанг, фақат менинг эмас, бегуноҳ гўдагимнинг ҳам уволга қолиб, оғир гуноҳга ботасан. Яхшиси, мана бу бойликларни олгин-да, беканга бориб, унинг топширигини бажарганингни айт. Қўлингдаги рўмолчани эса бирорта ҳайвоннинг қонига бўяб, олиб бор”, – дебди.

Қўлнинг хаёлидан: “Агар бу аёл эсон-омон Бухорога етиб олса, унда сир очилади. Ўзим ажалга рўпара бўлишим аниқ. Яхшиси, уни шу ерда бир ёқни қила қолай”, деган фикр ўтиб, яна маликага ҳамла қилибди. Ажал хатарини ҳис қилган Тегина бегим югуриб бориб, ўзини суви қуриб қолган эски қудуққа ташлабди. Нобакор қўл қармоқчи бўлганида, қудуқ тубидан кучли олов отилиб, уни ҳалок этибди. (Яна бир ривоятга кўра, “Осмондан чақин тушиб, ҳалок этган”).

Шу қудуқда маликанинг кўзи ёриб, бўлажак Соҳибқирон дунёга келади. Она-бола бир-икки кун чангалзор ичидаги қудуқда қолиб кетади (Хўжаилгор қишлоғи ёнида “Амир Темур чашмаси” деб номланган булоқ ҳозир ҳам бор. Унинг суви теридаги яра, қўтир каби иллатларга шифо бўлган. Ҳозир суви қуриган бўлса-да, одамлар тупроғидан ҳам даво топишмоқда).

Ўша пайтларда Амир Тарағай баҳодирнинг яқин қариндоши Амир Чоку барлос Бухоро билан Насаф (Қарши) оралиғидаги Занжирсарой аталмиш манзилда яшар экан. Амир Чоку биродарларидан хабар олгани келаётиб, фалакнинг гардиши билан йўлда нафас ростлаш учун ҳалиги сувсиз қудуқ яқинидаги булоқ ёнида тўхтабди. Қараса, икки одам чопиб ташланган, яна бири эса куйиндига айланиб ётибди. Эски қудуқ ичидан интрагандек овоз эшитилибди. Амирнинг одамлари тезда у жойдан она-болани тортиб олибдилар. Шу тариқа Амир Чоку бўлиб ўтган воқеа тафсилотларидан огоҳ бўлибди-да, она-болани олиб, Кешга кирмасдан ортига, Занжирсаройга қайтибди. Муҳаммад Тарағай баҳодир хотини ва ўглининг қисмати-дан хабар топунича, бўлажак Соҳибқирон анча вақт Занжирсаройда, Амир Чокунинг паноҳида яшаган экан.

Тегина бегим Моҳ оқила ва доно бўлиш билан бирга, полвонкелбат ҳамда жуда эпчил-чаққон аёл бўлганлар. Халқимизда “Зот – отадан, алп – онадан” деб бежиз айтилмаган. Бухоро томонларда, Соҳибқирон камол топган Яккабоғ ва Шахрисабзда бутун ҳам барваста, келбатли момолар кўп учрайди.

Соҳибқирон Амир Темур бобомизнинг паҳлавон суверитини муаррихлар жуда мароқ билан таърифлаганлар: Ибн Арабшохнинг ёзишича, “Амир Темур баланд қадли, узун бўйли, тик қоматли, гўё у қадимий паҳлавонлар авлодларидан бўлиб, кенг пешонали, катта бошли, гоятда кучли ва салобатли, ажойиб бўлалик, ранги оқу қизил, лекин доғсиз, қўл-оёқлари бақувват, елкалари кенг, бармоқлари йўғон, пойчалари семиз. Серсоқол, икки кўзи бамисоли икки шам бўлса-да, шодлиги билинмас, йўғон овозли эди; ёши етмишга етган бўлса-да вазмин, бадани тўла ва пишиқ, тош мисоли қаттиқ эди. У ёлгонни ёқтирмас, садоқат унга ёқар, у бўлиб ўтган ишга азият чекмас, ютуқдан шодланмас эди. У беҳато фикрли, фаросатли, улуғворлиги ўзига мувофиқ, қатъий азм билан сўзловчи, бошига қуфат тушганда ҳам ҳаққўй, идрокли, синчковлик каби хислатларга эга киши эди”.

Улуғ Соҳибқирон волидасининг умр саналари манбаларда кўрсатилмаган. Қабри ҳам сақланмаган. Аммо Тегина бегим Моҳ шарафига бунёд этилган муаззам зиёратгоҳ бўлимиш Оқсарой билан боғлаб тафаккур қилсак, тарихий маълумотлар етарли эканлиги аён бўлади.

Бу иморатнинг қурилиши 20 йилча давом этиб, унда Табриз шаҳридан келган меъмор ва наққош Муҳаммад Юсуф бошчилигида 30 мингга яқин гишт терувчи, 20 минг кошинкорлар ишлаган. Кошонанинг пештоқига Амир Темур ҳазратлари “Қудратимизга шубҳанг бўлса, биз қурдирган иморатларга боқ”, деб ёзишни буюрган.

Улуғ Соҳибқирон бобомизнинг маҳобатли ҳайкали худди тирик сиймодек киндик қони тўкиган заминда онаси шарафига қурдирган кошона рўпарасида савлат тўкиб турибди.

Бахтиёр ҲАЙДАРОВ

УШБУ МАҚОЛА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ ҲУЗУРИДАГИ НОДАВЛАТ
НОТИЖОРАТ ТАШКИЛОТЛАРИНИ ВА ФУҚАРОЛИК ЖАМИЯТИНИНГ БОШҚА
ИНСТИТУТЛАРИНИ ҚўЛАБ-ҚУВВАТЛАШ ЖАМОАТ ФОНДИ КўМАГИДА ТАЙЁРЛАНДИ.
ЛОЙИҲА НОМИ: “МАЪНАВИЯТ ОИЛАДАН БОШЛАНАДИ”.

Ҳар асари бир зиёратгоҳ

Ҳазрат Алишер Навоийнинг:

**Бу гулшан ичраки йўқтур бақо гулига сабот,
Ажаб саодат эрур қолса яхшилик била от,** –

сатрлари элу юрт саодати йўлида фидойилик билан яшаб ўтган инсонлар ҳақида битилгандек, гўё. Таниқли адабиётшунос олима Суйима Ғаниева ҳам ана шундай миллатпарвар, маърифатпарвар инсонлар сафида эди.

Суйима Ғаниева 1932 йил Тошкент шаҳрида хизматчи оиласида таваллуд топган. 1952 йилдан буён ўзбек илм-фани, хусусан, мумтоз адабиётимиз денгизидан дур изловчи ғаввос янглиғ бетин, беҳаловат, айни чоғда ўз меҳнатлари самарасидан завқ-шавқ билан яшади. Аввал Ўрта Осиё давлат университети (ҳозирги Ўзбекистон Миллий университети)нинг шарқшунослик факультети, сўнг Ленинград (Санкт-Петербург) давлат университетининг аспирантурасида таҳсил олар экан, юртимизнинг пешқадам зиёлилари қатори замона зайли билан соя тушган тарихларимиздан нур излашга, бу нур билан халқимизнинг қалби, тафаккурини уйғотишга ҳаракат қилди. Суйима Ғаниеванинг “Алишер Навоийнинг ҳаёти ва ижоди”, “Алишер Навоий ижодида миллий мафкура”, “Навоий ғазалларида жўмардлик мотивлари”, “Навоий васияти”, “Навоий дастхати” каби бир-бирини ҳар жиҳатдан тўлдирадиган асарлари жо бўлган 14 та монографияси, бундан ташқари 350дан зиёд илмий-назарий мақолалари айнан шу мезонларда, яъни фақат маълумот берибгина қолмай, миллий ғурурни уйғотиш, миллий ўзликка яқинлашиш мезонларида юксак баҳолангани учун ҳам олиманинг заҳматлари истиқлол йилларида “Эл-юрт ҳурмати”, “Буюк хизматлари учун” орденлари ва Ўзбекистон Қаҳрамони фахрий унвонлари билан мукофотланди.

Суйима Ғаниева Ўзбекистон Фанлар Академиясининг Тил ва адабиёт институтида ишлаганда, ҳозирги Ўзбекистон давлат консерваториясида, Тошкент давлат шарқшунослик институтларида талаба ёшларга мумтоз адабиётдан сабоқ ўқиганида ҳам, юртимизнинг жонкуяр зиёлилари сафида олис-олис туман, қишлоқларида кеча ва бугунни қиёсловчи қизиқарли маърузалар қилганида ҳам ҳамиша миллатимизнинг фидойи, садоқатли, билимдон фарзанди сифатида намоён бўлар ва бу фазилати олимани халққа янаям яқинлаштирар эди.

Умри давомида фақат ўзи, фарзандлари учунгина яшамай, иқтидори, салоҳиятини Ватан тараққиёти йўлида сарфлаган инсонларнинг вафоти ҳамма-ни бир қалқитиб олади.

Суйима Ғаниева ҳаётлигида бир суҳбатда:

– Навоийнинг ҳар битта асари – бир зиёратгоҳ. Асарни ўқисангиз, ҳазратни зиёрат қилиб келгандай бўласиз, – дея лутф қилган эди. Дарҳақиқат, Навоий исми, унинг дастхати, “Муножот” каби узоқ йиллардан сўнг топилган гўзал асарлари ҳақида ёзилган Суйима опанинг асарлари ҳам олиманинг зиёратгоҳидек муқаддасдир.

Атоқли олима, жонкуяр устоз, самимий ва камтарин инсон Суйима Ғаниеванинг ёрқин хотираси қалбларимизда ҳамиша сақланиб қолади.

Биз сиз билан фахрланамиз

Ўзбекистон Республикаси
Бош вазири ўринбосари,
Хотин-қизлар қўмитаси раиси
Танзила НАРБАЕВА

Жонажон Ватанимиз – мустақил Ўзбекистони-
мизнинг шонли 27 йиллик байрами муносабати билан
фидокорона меҳнатлари қадр топган

Азиз опа-сингиллар!

Муҳтарам Президентимизнинг аёл зотиغا эъти-
бори, унинг яратувчанлиги, ташаббускорлиги, бунёд-
корлигига эҳтироми боис кўксингизга ярашиб, кўнглин-
гизни ўстирган юксак мукофотлар аввало ўзингизга,
қолаверса Сизга куч-қувват бериб турган оилангиз,
яқинларингиз, жамоангизга ҳам муборак бўлсин!

Биз Сиз билан фахрланамиз!

Сизни ҳамиша ҳозиргидай буюк келажақ сари
шаҳдам қадамлаётган улуг карвон
– қудратли халқимизнинг
пешқадам сафларида соғлом,
бахтиёр, дадил, жасоратли
руҳиятда кўришни истаймиз!

Гулямова Дилбар
Мухамедхановна
Тошкент шаҳри.
“Эл-юрт ҳурмати”
ордени

Эгамова Манзурахон
Иминжановна
Андижон вилояти.
“Фидокорона
хизматлари учун”
ордени

Аминова Наргиза
Толибовна
Марғилон шаҳридаги
“Наримтекс” қўшма
корхонаси директори.
“Меҳнат шухрати”
ордени

Шермухамедова
Жамила Ташпулатовна
Республика Маънавият
ва маърифат маркази
тарғиботчиси.
“Меҳнат шухрати”
ордени

Мирзалиева Камолат
Куқанбаевна
“Акфа медлайн”
МЧЖ директори,
Тошкент шаҳри.
“Меҳнат шухрати”
ордени

Кэролин Лэмм
Америка – Ўзбекистон
савдо палатаси раиси.
“Дўстлик” ордени

Атабекова Галина
Алимжановна
Андижон туманидаги
“Милана текстиль”
МЧЖ директори.
“Дўстлик” ордени

Баратова Сайёра
Рахматовна
Ўзбекистон Республи-
каси Олий Мажлиси
Сенати аъзоси.
“Дўстлик” ордени

**Борисова Светлана
Анатолевна**
“Марказий геология-
геофизика экспедицияси”
корхонасининг бош
геофизиги.
“Дўстлик” ордени

**Ходжаева Мавлудахон
Исламовна**
Ўзбекистон
Республикаси Олий
Мажлиси депутаты.
“Дўстлик” ордени

**Тиллаева Замирахон
Хабибуллаевна**
Андижон вилояти
хотин-қизлар қўмитаси
фаоли.
“Дўстлик” ордени

**Тумишова Аксавали
Молдағалиевна**
Ўзбекистон
Республикаси Олий
Мажлиси депутаты.
“Дўстлик” ордени

**Усманова Саодат
Акпаралиевна**
Наманган шаҳар
ободонлаштириш
бошқармаси агрономи.
“Дўстлик” ордени

**Кастамирова Эмма
Казимовна**
Жомбой туманидаги
“Амин инвест интер-
нейшнл” қўшма корхо-
наси бош директори.
“Дўстлик” ордени

**Акбарова Фотима
Умархоновна**
Термиз шаҳридаги
“Тулбаҳор нури келажак”
МЧЖ тўқувчиси.
“Жасорат” медали

**Ахмадалиева
Нодирахон
Набижоновна**
Ёзёвон туманидаги
хунарманд-тикувчи.
“Жасорат” медали

**Бойматова Гавҳар
Шерматовна**
Қарши шаҳридаги
хунарманд-тикувчи,
Қашқадарё вилояти.
“Жасорат” медали

**Пардаева Шарафат
Базарбаевна**
Бекобод туманидаги
хунарманд-тикувчи,
Тошкент вилояти.
“Жасорат” медали

**Сапарова Дилдора
Алимовна**
Янгибозор туманидаги
хунарманд-тикувчи,
Хоразм вилояти.
“Жасорат” медали

**Тожибоева Мастурахон
Журамирза қизи**
Пахтаобод туманидаги
хунарманд-тикувчи,
Андижон вилояти.
“Жасорат” медали

**Худоярова Зилола
Исмамовна**
Нуробод туманидаги
хунарманд-тикувчи,
Самарқанд вилояти.
“Жасорат” медали

**Шодиева Гузал
Уктамовна**
Тошкент шаҳар
кар-соқовлар маданият
маркази директори.
“Жасорат” медали

**Койлибаева
Сарбиназ
Кошкарбаевна**
Нукус шаҳридаги
хунарманд-тикувчи.
“Жасорат” медали

**Суярова Зилола
Сирлибоевна**
Ўзбекистон ёшлар
иттифоқининг фаоли,
Самарқанд вилояти.
“Келажак бунёдкори”
медали

**Мейлиева Саломат
Куйлиевна**
Термиз шаҳридаги
“Термиз Бўстон
Лола” хусусий уй-жой
мулкдорлари ширкати
раиси.
“Шухрат” медали

**Мухамадова Насиба
Абдужаминовна**
Шайхонтохур туман
ни ободонлаштириш
бошқармаси ишчиси,
Тошкент шаҳри.
“Шухрат” медали

**Татинцян Каринэ
Валерьевна**
Самарқанд вилояти
“Умид-Д” хайрия
маркази раиси.
“Шухрат” медали

**Мамаджанова
Дилбархон
Рахматовна**
Ўзбекистон Халқ
демократик партияси
Фарғона вилояти
Кенгаши раиси.
“Шухрат” медали

**Турсунбаева Саодат
Гафуровна**
“Шарқ аёли” халқаро
аёллар жамоат фонди
бошқаруви раиси.
“Шухрат” медали

**Утемуратова Хатира
Бекмуратовна**
“Соғлом авлод учун” халқаро
хайрия фондининг Амударё
тумани таянч пункти директори.
“Шухрат” медали

**Бахриева Марьяна
Амриевна**
Навоий вилояти
Қизил ярим ой жамияти
ташкilotи раиси.
“Шухрат” медали

*Аср билан юзлашиб “Шухрат” медали
билан тақдирланган онахонлар*

Абдуллаева Зарифа
Қумқўрғон тумани,
Сурхондарё вилояти

Атажанова Санам
Боғот тумани,
Хоразм вилояти

Ғаниева Мўмина
Навбаҳор тумани,
Навобий вилояти

Дармонова Бухалча
Янгиқўрғон тумани,
Наманган вилояти

Касимова Мархамат
Гулистон шаҳри,
Сирдарё вилояти

Позилова Шаҳринса
Учкўприк тумани,
Фарғона вилояти

Розумова Аваз
Тўрткўл тумани,
Қорақалпоғистон
Республикаси

Ҳакимова Гулман
Зарбдор тумани,
Жиззах вилояти

Арашова Сапар
Олот тумани,
Бухоро вилояти

Ҳалилова Махбуба
Яккасарой тумани,
Тошкент шаҳри

Эргашова Шакарбуви
Тошкент тумани,
Тошкент вилояти

Яхтилик кўрдим, яхтиликни ўргандим

“Саодат” журналида босилган уч-тўртта мақолам, “ялт” этган ҳаёлданам учқур ўтган лаҳзаларда бош муҳаррирга қолдирган бир даста шеърларим ва шундан кейин у кишининг ҳузурдаги қисқа учрашув – юзма-юз танишувдан кейин бўлган таклиф туфайли 1977 йилнинг февраль ойидан севимли журналимизда хатлар бўлими бошлиғи вазифасида ишлай бошлаганман. Зулфияхонимнинг эътибори, қалбиму қаламимга ишончлари боис тақдирим бу даргоҳга 1990 йилгача боғланди.

Мен ҳозир ҳаёдан ярим аср орқага қайтиб, азиз устозимизнинг ўзим каби ишончи, эътибори, қадрлашига муносиб кўрилган ҳамкасбларимнинг бир умр ибрат бўлиб қолган айрим фазилятларини эсламоқчиман.

Узоқ йиллар давомида бош муҳаррир ўринбосари вазифасини бажарган Холида Ахророва юриб турган соатнинг миляти каби доим бир маромда ҳаракатда эдилар. Ёшлар чарчаси чарчардики, Холида опа кишини-ёзини жисман, руҳан тетик, ҳушёр эдилар. У киши кексалик нафақасига чиққанларидан кейин ишлаб юрган пайтларидагига нисбатан ҳам самаралироқ фаолият олиб бордилар. Мустақиллик берган имкониятлар туфайли аждоқларимизнинг тақдири билан боғлиқ бўлган, қора темир қутиларга солиниб, халқнинг қўли етмас жойларда сақланган ҳужжатлар, эсдаликлар, маънавий мерослар халққа қайтарилди. Етмишу саксон ёш оралиғида Холида опа давлат архивларида ойларини, йилларини ўтказди. Ўтган аср бошларида халқимизни маърифатли этишга умрини бағишлаб, шу йўлда қатағон қиличида умри аини гуллаган даврида қирқилиб кетган маърифатпарвар олим, фидойилардан бири, отаси Саид Ахрорий ҳақида китоблар яратдилар. Аллоҳ опамизни раҳмат қилсин.

Ҳаётда кўп бор гувоҳ бўлганман: бир ташкилотда узоқ меҳнат қилган одамларнинг кўпчилигига нафақа ёшига етганида ишдан кетиш осон бўлмайди. Шу сабабдан ўз ўрнига ишга келган янги ходимнинг фазилятларидан кўра камчиликларини тезроқ илғайдилар, муомала-муносабатларида буни англашиб ҳам кўядилар. Менга “Саодат” журнали масъул котиби кўнгиноқ қилиб, “Агар бизда ишлашни хоҳласангиз, Маргилондаги хизмат жойингиздан узил-кесил рухсат олиб келинг”, деган гапни айтишлари билан ҳамма ҳужжатларимни кўтариб келаверибман. Ҳолбуки, ўша пайтда хатлар бўлимини узоқ йиллар бошқариб келган Роза опа Сайфиева (жойлари жаннатда бўлсин!) ҳали ишлаб турган эканлар. Бир неча ой ёнларида ўтириб иш ўргандим, маслаҳатларини олдим. Муҳарририятга кўнига келган юз-юзлаб хатларнинг деярли ярмидан кўпи оилавий келишмовчиликлар мавзусида бўларди. Роза опа бу масалага алоҳида эътиборини қаратиб: “Сабрли аёллар доим ютади. Хотин эрига ҳар қандай вазиятда ҳам шундай чиройли муомала қилсинки, токи у бошқа бирор-та аёл ўз рафиқасига тенг бўлолмаслигини ҳис этсин”, – деган. Иш фаолиятимда мана шу гапдан келиб чиқиб

берган маслаҳатларимиз ақсарият ҳолларда хайрли натижаларга сабаб бўлди, ҳамон шундай.

Баланд бўйли, ўзлари ҳар бир ишни маромига етказиб бажаришга уста бўлгани учун бошқаларга ҳам ўта талабчан Насима опа Юсупова (чин дунёлари обод бўлсин!) бошқарган маданият бўлими таълим-тарбия, саломатлик, пазандачилик, аёллар косметикаси, либослари билан боғлиқ мавзудаги материалларни тайёрлашга масъул эди. Муштарийлардан кўпчилиги журнал ўқишни охириги саҳифалардан бошлаши – шу жонкуяр, салобатли аёл меҳнатига берилган ўзига хос баҳо, деса бўларди. Шогирдларини худди ўз фарзанди каби меҳр-муҳаббат билан эҳтиётлаб, ҳар хил вазиятларда ҳимоялаб, ўз ишининг сирларини катта ихлос билан ўргатадиган Насима опадай инсонларни кам кўрдим. Лаганбардорлик, хаспўшлаш каби иллатлардан тамоман йироқ эдилар. Нурли, бегубор ранглардаги кийимлари ўктам қоматига ярашимли, ҳеч қачон ҳеч нарсадан шикоят қилмайдиган бу аёл узоқ йиллар давомида оила аъзолари – бетоблик туфайли тўшаққа михланиб қолган кекса онаси, руҳий касаллиги боис ҳеч қерда ишламайдиган укаси ва асраб олган яккаю ягона қизининг моддий ва маънавий таянчи бўлганини кейинчалик эшитдим.

Лайло Салимжонованинг қиёфаси, юз-кўз ифодалари, сўзлари, муомаласи кишини-ёзини очилиб турадиган лолага қиёс эди. Гарчи қизининг исми Лола бўлса-да, назаримда, ўзи шу исмга жуда муносибдек эди. Журнални саҳифалаш, безаш зиммасида бўлган мусаввир Лайло опа ёш боладек бегубор эдилар. Мактабни, институтни рус тилида ўқиб тугатгани учун баъзан сўзларни ишлатишда, талаффуз қилишда қийналарди. Талаффуздаги камчилик туфайли сўзнинг, ҳатто бутун бошли гапнинг маъноси ўзгариб кетарди. Шундай пайтларда ҳаммадан кўпроқ рассомнинг ўзлари кўзларидан ёш чиққунча қулардилар. Энди уларни дуоларда эслаймиз.

Ҳамиша кулиб турадиган, сал муболага билан айтганда, кўзи уйқуда бўлса ҳам, бармоқлари керакли ҳарфлар устида чакқон ўрмалаб матн тераверадиغان Муҳаббат Ҳожимуродова, илтифотлино латофатли котиба Гулнора опа Аҳмедова (Аллоҳ раҳмат қилсин!), қувноғу бегубор матн терувчи Гулбаҳор синглимиз... – барчамизни Зулфияхоним раҳбарлигида ишлаётганимиздан фахр туйғуси бираштириб турарди. Ҳамкасбларимнинг ҳаммасидан яхшилик кўрдим, яхшиликни ўргандим.

“Саодат” журналидек табарруқ даргоҳга доҳилик, журналнинг зиммасидаги масъулиятни елкага олганлар қаторида бўлмоқ ҳамиша, ҳатто, бутунгидек нашрлар кўпайган даврда ҳам фахр, шараф саналади.

Мухтарама УЛУГОВА,
Ўзбекистон Республикасида хизмат
кўрсатган маданият ходими.

Эрфсундар

Уни аввал тушида кўрди Сабоҳат. Қизилқоя тепасида у лов-лов ёниб турарди. Уфқдан энди бош кўтарган қуёш нурларида барглари чўмилаётгандай эди. Қуёшданми ёки ўзи шундайми, улар қип-қизил. Йирик-йирик. Бўйлари ҳам антиқа. Сарвгулдан-да баланд. Шохлари бўлдамли. Орасида булбул чаҳ-чаҳ сайрайди.

– Ё тавба, – дейди Сабоҳат энтикиб. Қизилқоя ёнбағирларига шунча чиқиб, бунақасини учратмаган эди-да. Тошни ёриб чиқдим, ё осмондан тушдим! Билъакс, уни кўрмаслиги мумкин эмасди. Қизилқояда у билмайдиган гул ёки гиёҳ навининг ўзи йўқ.

Хафтада ҳеч бўлмаганда у ерга бир бориши, шифобахш гиёҳлар, гулларни териши бор. Қайси-сининг ранги қанақа, қайсиниси қай дардга даво – билади. Лекин барглари қуёш билан тенг талашган бунақа гулни кўрмаган эди.

Ҳайрати ичига сиғмай дик этиб туради. Ҳозироқ Қизилқояга кўтарилмоқчи бўлади. Апи-тапил кийинади. Ташқарига чиқаётиб баногоҳ бошини эшикка уриб олади. Кўзларидан ўт чақнайди. Ваҳ, деганча бошини чангаллайди. Уйғониб кетади.

Тўшақда анча ўтирди. Ниманинг аломати бу? Қизилқоя... шу пайтгача учратмаган гулнинг тушида кўриниши... Бу яхшиликдан башорат, албатта. Биринчидан, гул турфа, оловранг. Қизиллик – бойлик белгиси. Иккинчидан, у баланд қоя тепасида. Сарбаланд бир толе насиб этиши тайин.

Шу хаёллар билан кайфияти кўтарилиб ўрнидан кўзгалди. Синглиси Инобат ҳовлини супураётган экан, кўзига у аввалгидай совуқ бўлиб эмас, балки ёқимтой кўринди. Ҳовли супурганида ҳамиша чанг кўтариб, тақир-туқур овоз солиб ишлаганидан Сабоҳатнинг асаби қақшарди. Бугун чанг-чунг йўқ, ҳовлига майдалаб сув сепилган, супургини ҳам эринмай ҳўллаган, шекилли, гўё ерни сийпалаётгандай туюлади. Аслида Инобат ўзи кўрсроқ, дағалроқ. Йўқса, Худо унга қомат ҳам, ҳусн ҳам ато этган. Лекин уни авайлашни, ўзига оро беришни билмайди.

Аввал бунақамасди. Кишлоқнинг оғизга тушган гўзалларидан бири эди. Кийимига гард юқтирмас, туғма ҳуснини янада оролантириб, ўзини бекам кўрсатишни биларди. Идорадаги ҳисобчи Эшмат унга илашди-ю, бечора қизнинг кўнглини синдирди, уни суюб юриб туйқус бошқасига уйланиб олди. Инобат ақддан озаёзди. Ҳеч ўзига келолмади. Вақт

ўтиб дил яраси битганидан сўнг ҳам одамови бўлиб қолди. Яхши жойлардан қўлини сўраб келганларни рад этаверди. Эркак зотига ишонмай қўйди.

Сабоҳатни синглисининг тескариси деса бўлади. У биладик, одам боласи ҳар хил. Бири яхши, бири баттол. Бир ёмоннинг макридан ҳамма эркакларни ёмонотликка чиқариш хато. Ёмондан яхши кўп.

Лекин Сабоҳатнинг ўзи ҳам кўпроқ ёмонларга дуч келди. Не-не орзулар билан бир ёстиққа бош қўйган кишиси нашаванд бўлиб чиқди. Тузалиб кетишига кўзи етмагач, ажрашди.

Иккинчи эри ўта танбал экан. Рўзгор билан бир чақалик иши йўқ, телевизор олдида чўзилиб ётгани ётган эди. Ундан ҳам ажрашиб олди. Ҳозиргисининг эса бор-йўғи билинмайди.

Қишлоқда иш йўқ деб аввал Тошкентга кетди, ундан ўрис юртга. Эрининг йироқлардан ўзгариб қайтишига ишонмайди. Қозонда бўлса чўмичга чиқади-да.

Яна бир армони бор. Тирноққа зорлиги. Докторларга, табибларга қаратиб кўрди. Фойдаси бўлмади. Лекин оилада овунчоқ йўқ эмас. Пахмоқ билан Момиқ – антиқа ит ва мушук. Пахмоқнинг этидан туки кўп, кўзи аранг кўринади, лекин ер остида илон қимирласа сезади. Одам илғамайдиган жойларни кўзи олади. Сабоҳат тоққа усиз чиқмайди. Момиқ бўлса сичқоннинг қирони. У боис қўни-қўшнилариинг уйида ҳам сичқон қолмади.

Бу гаплар Сабоҳатнинг калласига бирпасда келиб, битта жойда туролмайдиган сомончумчуқдай пир этиб учди-кетди. Хаёлини яна тушида кўргани ажабтовур гул эгалади.

Ул гулнинг бир каромати бўлса керакки, бошқаларига ўхшамайди. Тагин кўкка, қуёшга яқин. Табиийки, шуълани кўп шимади. Демакки, шифобахш. Кўп касалликларга шифо бўлиши тайин.

Доривор гиёҳлар хосиятини Сабоҳатга қишлоқ табиби Фотима ая ўргатган.

Бир пайтлар қишлоқда кўтир тарқади, юқумли экан, Сабоҳатга ҳам ёпишган. Қўтирни даволайман деган дўхтирларнинг қўлидан ҳеч нарса келгани йўқ. Унинг давосини ўша табиб топди. Тоғдан қандайдир гиёҳларни териб келди-да, беморларга ҳам қайнатиб ичирди, ҳам танига сурди. Касаллик чекинди.

Табиб қариб қолган, тоққа аввалгидек бемалол чиқиб тушолмас, толиқиб қола бошлаган эди. Бу ишни “илоннинг оғзидан чиққандай шамшод қиз” (табибнинг таърифи) Сабоҳатга ўргатди. Бошида тоққа ўзи билан олиб чиқди, қай гиёҳ қаерда ўсади, ранг-туси, хосияти не, ҳаммасини бир-бир тушунтирди.

Сабоҳат бу юмушга қаттиқ қизиқиб қолди. Ахир, дўхтирнинг мақтовли (фалон пул турадиган) дориси эплолмайдиган дардга оддий бир гиёҳ бас келиб, офатнинг томирини қирқиб ташлади-я.

Олдин гиёҳларни дам олиш кунлари ҳавасга териб юрди. Табиб хизмат ҳақи бермоқчи бўлганда қўлини қайтарди. Ўзи ишлайдиган дам олиш уйи ходимлари ва ҳордиқ чиқаришга келганларга текин ҳада қилиб юрди.

Кейин... шаҳардан келган бир эркак табиб унинг қўлига мўмай пул тутқазди ва фалон-фалон гиёҳларни териб берасан, деди. Сўзини қайтарма-

ди Сабоҳат, лекин қўлини қайтарди. Табиб қўярда-қўймай пулни унинг чўнтагига тикди. Сўнг Сабоҳат пулни санаб кўрса, ўзининг уч-тўрт ойлик маошига тенг.

Зудлик билан тоққа жўнади. Ёнига Пахмоқни ҳам олган эди, икковлон чопқиллашиб табиб айтганидан ҳам зиёд гиёҳ териб қайтди.

Табиб турар манзилини бериб кетган эди, топиб борди. Қараса, данғиллама ҳовлиси олдида тумонат одам, навбатда турганларнинг сон-саноғи йўқ.

Одамларни оралаб, туртиниб-суртиниб зўрға кирди табиб ҳузурига. Келтирганларини топширди. Табиб эринмай кўздан кечирди ва мамнун бўлди. Яна териб келасан деб аввалгидан ҳам кўп пул берди. Бу гал Сабоҳат пулни индамай олди.

Иши юришгандан юришиб кетди. Ҳар хил баҳоналар топиб, ишга бир кун борса, уч кун бормай тоққа жўнайверди, гиёҳларни шаҳар ва қишлоқ табибига, дам олувчиларга пуллайверди.

Дам олиш уйи директори интизомни талаб этганида шартта ариза ёзиб ишдан бўшаб олди-да, ўзини буткул ўша пулли юмушга урди.

Бугун ҳам вақтни бой бермай ёнига Пахмоқни олди-да тоққа жўнади.

Айланма сўқмоқлардан, сирпанчиқ қияликлардан, ваҳимали тоғ ёқасидан гўё қилқўприқдан ўтгандай хавотир ичида базўр оша-оша Қизилқояга етди.

Унинг пойида туриб юраги ҳаприқиб, тикилди. Кўкка бош тираб турган Қизилқоя аввалгисидан ҳам маҳобатли, бағрида минг-минг сирларни яширган афсонавий Бистун тоғига ўхшарди. Унда, албатта, ўша синоатли гул товланиб турган бўлиши керак. Беҳудага тушга кирмайди бундай нарса.

У қояга дадил тирмаша кетди. Олдида Пахмоқ ис олиб борар, кетида Сабоҳат оёғи остидаги тор сўқмоққа бир кўз ташласа, қояга ўн қарар, юзини тер босганини, чўкир тиканаклар болдирларини тилганини сезмасди.

Ва ниҳоят тепада оловранг гул кўринди. Вожаб, тушдагининг нақ ўзи. Сарбаланд. Шохлари йўғон. Япроқлари қип-қизил. Борлигидан жило таралади. Ё, қудратингдан, гул дегани ҳам шунчалик файзли бўладими ва айнан тушга кирадими!

Қалай, дегандай Пахмоққа қаради Сабоҳат. У думини ликилатди.

– Юрдикми олдинга, – деди худди одам боласига гапиргандай жиддий. Пахмоқ кўзини мўлтиратди. Олдаги сўқмоқ тагин-да қалтис дегани эди бу. Сабоҳатнинг ўзи ҳам буни яхши билади. У ёққа якка чиқиш хатарли. Сўнг кўрганини табибга гапириб бериши керак. У не дейди ҳали. У шу хаёлда гулга узоқ тикилиб турди-да, орқасига ўтирилди. Пахмоқ енгил силкинди.

Эртасигаёқ Сабоҳат шаҳарга тушди, табиб даргоҳига етди. Шифо истаб келганлар аввалгисидан ўн чандон кўп. Қариялардан тортиб болаларни етаклаб келган жувонларгача қатор-қатор навбат пойлаб ўтиришибди.

Келганини билдирган ҳамоно табиб қабул қилди. Кўзи билан ўтиратур, деган ишорат қилиб, олдидаги ўнга яқин беморни даволашда давом этди.

Сабоҳат қараса, табибнинг даволаши ғалати. Ҳамманинг бир-бир томирини ушлаб кўра-

ди. Сўнг олдида қаторлаштириб қўйилган гиёҳ қайнатмаларидан ҳар бирига фалон пулдан олиб бир-икки шиша беради. Қачон ва қандай ичишни айтади. У бечоралар миннатдор бўлиб чиқиб кетишади.

Эшитгани бор, томирни ушлаб кўп нарса билишади табиблар. Лекин ҳаммага деярли бир хилдаги қайнатмалардан бериш... ҳар кимнинг дарди ҳар хил-ку, ахир.

Лекин билиб-билмай бировни ёзгириш ёмон. Илм ҳар кимга ҳар даражада берилади. Табибнинг тутуми ўзига аёндр. Касалларнинг кети узилмаяпти-ку. Фойдаси тегмаса келармиди...

Шу мулоҳазаларга бориб ўтирар экан, табиб шунча беморни бирпасда кўриб бўлганини сезмай қолибди. Унинг ҳукмрон овозидан ўзига келди.

– Ҳеч кимни киритманг, – деди табиб дастёрига.

Хонада икковлон ёлғиз қолишди. Сабоҳат тўрвани очиб дасталанган арслонқуйруқ, дўлана, наъматак, кийикўти ва бошқа гиёҳларни табибнинг олдида қўйди. Боракалло, боракалло, дея табиб барини кўздан кечирди ва бир неча даста мингталикларни унга чўзди.

Шундан сўнг Сабоҳат Қизилқоя ва унинг тепасида кўрган ғаройиб гулдан сўз очди. Табибнинг борлиги кулоққа айланди.

Сабоҳатни бўлмай эшитгандан кейин уст-устига саволлар ёғдирди.

– Ҳақиқатда самога яқинми?

– Бош тираб турибди.

– Ранги оч қизилми ё тўқ қизил?

– Тўқ қизил.

– Барглари шода-шодами?

– Маржондай тизилган.

– Тошни ёриб чиққанми?

– Менимча, ёриб чиққан.

– Бўлди, – деди табиб қўлини бир-бирига қарс эттириб урганча. – Мен неча йилдан бери кутаётган гул ана шу. Мен ҳам уни тушимда кўрганман. Бир кунмас-бир кун унга етишаман деб ишонардим. Орзумга энди етдим ҳисоб. Боракалло, қизим, боракалло!

Сабоҳатнинг юзлари қизариб, кўзлари чакнаб:

– Бу гул... қайси дардга шифо? – сўради табибдан.

– Уни истеъмол қилган одам нафақат дарддан фориғ бўлар, балки буткул яшариб кетар, қизим, бекорга уни Ёшлик гули дейишмаган.

Бу гапдан беихтиёр ўрнидан туриб кетди Сабоҳат. Наҳотки, наҳотки?

– Тез тоққа отлан, қизим, ўша ноёб гулни зудлик билан ола кел, – дея табиб суҳбатга нуқта қўйди.

– У бир дона-ку, кимга ҳам етарди, – деб юборганини ўзи сезмай қолди Сабоҳат. Табиб мийиғида кулди.

– Тўғри, бир дона, – деди ҳар битта сўзига урғу бериб. – Лекин шу битта донадан юз минг халта гулбарг, шохлари майдаланиб яна шунча салафан халтача бўладики, у яшармоқ истаганларнинг барига етиб ортар. Оқ йўл, қизим, омадингни берсин.

Сабоҳат гўё қанот чиқаргандай эди. Оёғи ерга бир тегиб, бир тегмай қишлоққа келди. Эртагаёқ

тоққа отланишни кўнглига тугиб, синглиси ва итани ола кетишни режалаштириб қўйди.

– Мен бормай қўяқолай, – деди Инобат. – Оёғим тортмаяпти.

– Сенинг оёғинг ҳеч қаёққа ҳам тортмаган, – аразлади Сабоҳат, – қари қиз бўлиб қолаётганинг ҳам шундан.

Инобат хафа бўлди. Опасининг чўрткесарлиги кўнглини тилиб ўтди. Ўзини босди. Сўз қайтаргудек бўлса, опаси яна ловуллаиди-ю, икки-уч кунгача тарқамайди дилхиралик. Индамай қўяқолди. Бормасам, қутулмайман, деди ичида.

Аксига олиб эртаси тонгданоқ кўкни қора булут босди. Этаги тўла ёмғир эди унинг. Икки кун шариллаб қўйди. Тўртинчи кун куёш юз кўрсатди.

Улар йўлга чиқишди.

Бу пайт табиб бўсағасига бош қўйиб навбат кутаётганлар орасида миш-миш тарқалиб бўлган эди. Тоғда ғаройиб гул топилганмиш. Минг дардга даво эмиш. Қайнатмасини ичганлар яшариб кетармиш. Олтмишдаги одам қирчиллама йигитга дўнармиш, кампирлар юзида битта ажин қолмас эмиш. Қизлар парига айланармиш ва ҳоказо.

Гап табиб бўсағасидан узоқ-узоқларга ўрмалаб кетди.

Бу аснода бизнинг қахрамонларимиз ҳам ўрмалай-ўрмалай, ниҳоят, Қизилқоя этагига яқинлашиб қолишган эди.

Офтоб чарақлаб турар. Осмон гўё ҳозиргина ювиб-артиланган шиша, ярақ-ярақ жилоланади.

Сабоҳат қоя чўққисига тикилди ва кўзлари чақнаб:

– Ана, – деб қичқирди. – Кўрдингми, Инобат?

Инобат ҳарчанд тикилса ҳам ҳеч вақо кўролмади.

– Шабкўр бўлганмисан? – жеркиди синглисини Сабоҳат. – Ана-ку, хув ана.

Барибир Инобат қоя бошида гул-пул кўрмади.

– Юр, – деди унга Сабоҳат ҳукмона. – Яқин борганда кўрасан. Сингил истамай унга эргашди. Аслида унинг кўзлари, лоф эмас, кундузи юлдузни кўрар даражада ўтқир эди. Наҳотки, дафъатан кўзига бир боло бўлган...

Тушда улар қоя пойида эдилар.

– Ана, ўша Ёшлик гули, – деди Сабоҳат қўлини бигиз қилиб. – Энди кўргандирсан, Инобат?

Синглиси бош чайқади.

– Йўқ, кўрмайман.

– Сен кўряпсанми, – дегандай Пахмоққа кўз ташлади Сабоҳат. Унинг ҳам шашти паст эди. Буларни жин урганми ўзи?

Инобат бўлса ўз опасини жин чалган деб ўйлаётган эди. Акс ҳолда йўқ гулни кўрадими кўзлари.

– Юр, тезроқ, пайсалласак, ҳадемай кун оғади, – Сабоҳат жаҳд билан юқорилаб борар, юзлари лов-лов ёнади.

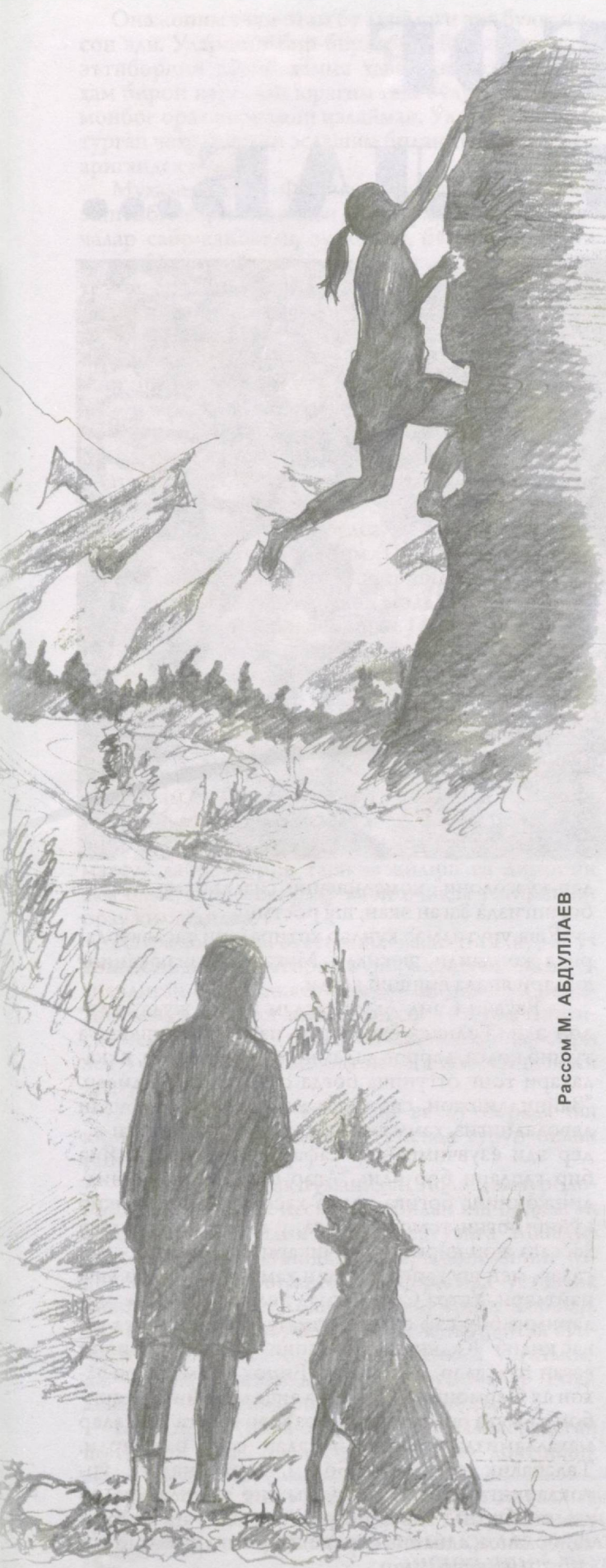
У ерда гул йўқ деб минг айтса ҳам опасини ишонтиролмаслигини ўйлаб:

– Чиқмайлик ўшанга, – деди Инобат ёлвориб.

– Нега?

– Сирпанчиқлигини кўриб турибсиз, муз устида юргандай бир гап, худо кўрсатмасин...

– Бўлди, – чўрт кесди гапни Сабоҳат, – сени эргаштириб келган мен ўзим аҳмоқ. Сен ўзи менга

Рассом М. АБДУЛЛАЕВ

ҳасад қилиб келгансан. Гулни олиб миллионер бўлиб кетади деб ичиқоралик қиялпсан.

– Опа!!!

Сабоҳат қулоғига гап кирадиган ҳолатда эмасди. Пахмоққа буюрди: – Юр!

Жун ичидан аранг кўриниб турган кўзларини мўлтиратди Пахмоқ, думини асабий ликилатди. Бормайман, дегани эди бу.

– Тфу! – Жони ҳалқумига келди Сабоҳатнинг, жаҳд билан қояга тирмаша бошлади. Пахмоқ чопиб борди-да почасидан тишлаб тортди. – Даф бўл! – қичқирди Сабоҳат ва бери оёғи билан итни шундай тепдики, у чинқирганча пастга ағанаб, Инобатнинг оёғи остига келиб тушди. Бор кучини тўплаб чўққига тирмашаётган эгасига қараб уст-устига ҳурди. Гуё у фигон қилмоқда эди.

Инобат охирги марта опасини тўхтатмоқчи бўлди:

– Борманг, опа!

Сабоҳат парво қилмади. Тикка кўтарила кетди. Инобат ортиқ туролмади. Опаси томон юрди. Пахмоқ ҳам оғир кўзгалди.

Худди альпинистлардай чўққига аста-аста тирмашиб боришарди мўъжиза изловчилар. Терга бота-бота бири кўриб, икkitаси кўрмаётган гул сари яқинлашиб боришарди.

Бир жойга етганда қоянинг усти худди кафтдагидек аниқ-тиниқ кўринди. У ер тап-тақир эди. Наинки гул, сассиқ алаф ҳам йўқ эди.

– Ана, ўша гул, – деди ҳаяжонланиб Сабоҳат ва сингисига кесатиқ қилди, – кўзларинг энди кўраётгандир?

Кўрмайпман, деса опаси барибир ишонмаслигини ўйлаб Инобат елка қисди. Пахмоқ эса орқасига қараб-қараб кўярди. Улар осмону фалак оstonасига келиб қолгандай эдилар.

– Юр, – деди Сабоҳат сингисига буйруқ бериб. – Гулни кўпоришга ёрдамлашасан.

Йўқ гулни кўпориш...

Инобатнинг ҳаёлига болалигида эшитган бир гап келди. Эмишки, жин одам кўзига йўқ нарсани кўрсатиб алдармиш. Алдаб-алдаб жарга қулатармиш.

– Опа, орқага қайтайлик, – деди Инобат овозини кўтариб.

– Кўриб турибсиз, чўққига чиқиш хавфли, ушлайдиган жойи йўқ, бунинг устига...

– Бас! – қичқирди Сабоҳат. – Қўрқсанг, сен қолавер. Мен кетдим.

Пахмоқ қаттиқ ҳурди. Кетма, демоқда эди у, кўзларидан ёш томарди.

Сабоҳат ҳеч нарсага парво қилмай, чўққига тикка тирмашмоқ бўлди. Инобат йўлини тўсди.

– Бормайсиз, тамом!

– Қоч, – захрини сочди опаси ва уни силтаб ташлаганча кўтарила бошлади.

Пахмоқ оёқларига ёпишмоқчи эди, уни яна тепиб юборди. Ит жон аччиғида вангиллади.

Кўп кўтарила олмади Сабоҳат. Баногоҳ оёғи тойдими, мувозанатни йўқотганча пастга – учли харсангга қарсиллаб қулаб тушди.

– Опа, опажоним! – қичқирди Инобат.

Ит телбаларча ҳурди...

ЛИМОНБОҒ ОРАЛАБ...

Биз излаган лимонбоғни топиш қийин бўлмади. Таниқли олим Зайниддин Фахриддиновнинг авлодлари яшайдиган хонадонни маҳалладагилар жуда яхши билишади... Остонада кулгичлари ўйнаб турган жажжигина қизча пешвоз чиқди. Қизчага эргашиб ҳовлига кирдигу, жазирама ёз тафти ортимизда қолди. Файзу тароватга тўла шинам ва салқин хонадон эгаларининг илтифотию кўркем боғдаги гулзору дарахтларга мафтун бўлдик.

– Келинлар, меҳмонлар, ҳуш келиб-сиз! Набирамнинг қўлидаги тарвуздек лимонни кўрдингизми, ана шу лимон остига ўриндиқ қўйдим, – деди Мухаммадазиз Фахриддинов бизни қарши олар экан.

– Ақлимни танибманки, табиатга, меҳнатга ошно бўлиб ўсдик. Оилада 10 та фарзандимиз. Отам жуда қаттиққўл эдилар, тартиб-интизомни, озодалиқни яхши кўрардилар. Барчамиз ўзимизга белгиланган ишни вақтида бажаришга ҳаракат қилар эдик. У киши ҳар куни кундалигимизни текширар, агар баҳомиз камайиб кетган бўлса, ўша кундалиқнинг бир четига ўқитувчимизга эътирозларини ёзиб қўяр эдилар.

Сўхбатимизни тинглаб, гулзордаги райҳон шохларини чирмовикдан тозалаётган Шойиста опа оиладаги бир анъана ҳақида Мухаммадазиз акага эслатди. Фахриддин бободан қолган удумга кўра оилада туғилган ҳар бир чақалоққа атаб кўчат ўтқазилар экан. Бу кўчат мевага киргач, ўз қўллари билан ўша мевани узиб, бобосига совға қилар экан. Буни қарангки, ушбу ажойиб удум аини пайтда бутун бир маҳаллага тарқалибди.

– Баъзи бир хонадонларда катта-катта ерлар бўш ётганини кўрсам, қараб туролмайман, – дейди Мухаммадазиз ака. – Эрта баҳорда дарҳол енг шимариб ишга киришавермаса яхшилаб дакки беришдан ҳам тоймайман.

Бу тиниб-тинчимас олимнинг сўзларини тинглаётиб, Шойиста опа келтириб берган эсдаликлар дафтарини варақлай бошладик. Эҳ-ҳе, бу дафтарга не-не табаррук инсонлар ўз дилсўзларини муҳрламаган дейсиз... Шароф Рашидов, Зулфияхоним, Саид Аҳмад, Саида Зуннунова, Фидель Кастро, Владимир Жонибеков...

– Мухаммадазиз ака, эшитишимизга қараганда, Ўзбекистон халқ ёзувчиси Саид Аҳмад “Келин-

лар кўзғолони” комедиясини сизларнинг лимонбоғингизда ёзган экан, шу ростми?

Ўша унутилмас кунлар хотиралари тасаввурларида жонланди, шекилли, Мухаммадазиз аканинг юзлари янада ёришиб кетди.

– Ёзувчи Саид Аҳмад дадам билан жуда қадрдон эди. Толиқса ёки бирор нарсадан ташвишга тушиб қолса, дарров дадамнинг ёнига келар, иккалалари тонг отгунича боғда сўхбатлашар эдилар. “Зайниддинжон, сиз мени лимонотерапия билан даволадингиз, ҳамма чарчоқларим чиқиб кетди-я”, дер эди ёзувчимиз ҳар сафар кетаётганида. Яна бир гаплари бор эди: “Агар бир қария Зайниддинжоннинг боғига келиб ҳассасини ерга тикиб қўйиб боғни томоша қилса, у қайтиб чиққунича ҳассага жон кириб, барг чиқариб юборади”, – десалар, мен шу гапга ростдан ҳам ишонганман ўша пайтлари. Устоз Саид Аҳмад келганларида келинларимиз бир саф бўлиб хизматда туришганига ҳавас қилиб “Келинлар кўзғолони” деган комедияни ёзган бўлсалар, ажаб эмас. Бироқ онам Шарифахон ая Фармонбидан кўра анча мулоим, меҳрибон ва жуда болажон эдилар. Улар кўчага чиқсалар маҳалламиздаги барча болалар ўраб олишарди. Талабалик чоғимда: “Болам, ётоқхонадаги ўртоқларингни айтиб кел, ўзим бир яхшилаб палов дамлаб берай”, дер эдилар. Уйимизда тансиқ таом тайёрланса, албатта, курсдошларимга ҳам атаб насиба олиб қўярдилар.

Онажоним учун отам бу дунёдаги энг буюк инсон эди. Уларнинг бир-бирларига бўлган ҳурмат-эътиборини кўриб ҳамма ҳавас қиларди. Ҳозир ҳам бирон нарсадан юрагим гаш бўлиб қолса, лимонбоғ оралаб онамни излайман. Уларнинг кулиб турган чехраларини эслашим билан ташвишларим аригандек бўлади.

Муҳаммадазиз Фахриддиновнинг гапларини эшитиб, меҳрибон онаси Шарифахон аянинг қанчалар сабр-қаноатли, зукко аёл бўлганликларига амин бўлдим. Лимончилик соҳасини ривожлантириш борасида тер тўккан олим Зайниддин Фахриддиновнинг ҳам армонлари бўлганмикан?

Бу саволимизни эшитган Муҳаммадазиз ака боғ оралаб кириб кетдилар. Бироздан сўнг хонадонга кирганимиздан буён суҳбатимизга мавзу бўлаётган лимонлардан иккитасини кўтариб чиқдилар.

– Отам 10 дан ортиқ лимон турларини яратди. Мен бу жараён ҳақида “Лимончиликнинг сир-синоатлари ҳақида” деб номланган китобимда айтиб ўтганман. Отам яратган Ф-3 лимон нави 2 ярим килограмм тош босган бўлса, мен бу нав вазнини 3 килограммга олиб чиқдим. Тадқиқотчи олимлар ҳатто Москвадан келиб текширишди. Дори билан эмас, табиий экологик фаол моддалар билан ишлаганимни кўриб, тан беришди. Папайя ўсимлигини ўз юртимизга мослаштириш борасида ҳам бир қанча изланишлар олиб бордим. Изланишларимнинг биринчи йилида папайя 50 килограмм ҳосил берди. Энг муҳими, четдан келаётган навидан бир неча баравар ширин ва мазали эди. Битта дарахтда ҳам лимон, ҳам мандарин етиштирганим яна бир тажрибам самараси. Буларнинг барчаси отам берган сабоқлар натижаси, албатта.

Отамнинг иккита армони бор эди: уйимизда махсус лаборатория ташкил қилиш ва лимонни ҳам олма, нок, анжирлар каби очикда ўстиришни орзу қилардилар.

Қаҳрамонимиз отасининг васиятига кўра, ўз хонадонида лаборатория очиб, лимончиликка қизиқадиган ёш тадқиқотчиларни жамлаш ва режадаги мақсадларини амалга ошириш йўлида тинимсиз меҳнат қилмоқда. Асосий мақсадларидан бири эса 4 ойда пишадиган лимон ва апельсин навини яратишдир.

У лимончиликка қизиққан ва бу борада иш юритаётган шогирдлари тўғрисида ғурур билан гапирди:

– Юқори Чирчиқ туманидан Лола Бекмуродова дастлаб 2 сотих иссиқхона билан иш бошлаган эди. Лола опа “Ойдин ҳаёт” кўрсатувига “Машҳур академик олим Зайниддин Фахриддиновнинг издошлари менга лимончилик борасида устозлик қилишларини сўрайман”, деб хат ёзган эканлар. Шу сабаб ҳамкор бўлиб қолдик. Айни пайтда кўпчиликка олган сабоқларини эринмай ўргатмоқда. Уларнинг таъкидлашича, италияликлар Тошкент-Ф2 навига юқори баҳо беришибди.

Бошқирдистонда ҳам Фарида Валиева деган шогирдим бор. Лимончилик бўйича докторлик

ишини ёқлаган бу шижоатли аёл 2 гектар майдонда иш олиб бормоқда.

Шогирдларим билан суҳбатлашганимда лимонни сақлашга алоҳида эътибор қаратишларини қайта-қайта таъкидлайман. Лимонни ҳаммаша махсус музлаткичда сақлаш керак. Ҳозирги кунда бундай музлаткичларда ҳатто узумларни банди билан олиб қўйишяпти. Шафтолилар ҳам худди янги узилгандек кўринишда эканлиги билан харидорлар эътирофига сазовор бўлмоқда.

Биология фанлари доктори, профессор Муҳаммадазиз Фахриддиновнинг гапларини тинглар эканмиз, Шойиста опанинг нигоҳларидан опа учун ҳам бу мавзудаги мулоҳазалар қизиқарли эканлигини, улар ҳар бир масалада ҳамфикрлик билан иш юритишларини сезиб ҳавасимиз келди.

– Мана ҳозир бутун оиламиз биргалашиб меҳнат қилиб 100 минг дона лимон кўчатини тайёрлаб қўйганмиз, тадбиркорлар келиб олиб кетишяпти. Муҳаммадазиз ака ва ўғилларим эшигимиздан кириб келган ҳар бир инсонни очик чехра билан қар-

Селекционер олим Зайниддин Фахриддинов ва рафиқаси Шарифахон ая.

ши олади. Тадбиркорлигимиз оилавий бўлганлиги учун мен ҳам уларнинг ёнидаман. Лимонни экиш учун ерни қандай тайёрлаш кераклиги, ўсимизнинг маҳаллий ўғитлардан фойдаланганимизда натижа қандай бўлиши – ҳамма-ҳаммасини эринмай ўргатадилар. Кези келса, мен ҳам лимончилик борасидаги маслаҳатларимни аямайман, – дейди Шойиста опа.

Сахий қуёшимиз тафтида тобора кўркамлашиб бораётган юртимиз боғларига боқинг, юргада Она юрт муҳаббати ва эртанги кун ишончи ёниб турган юртдошларимизнинг нигоҳларига назар ташланг... Ҳар бир оила тадбиркорга, ҳар бир маҳалла эзгу тилакли инсонлар кенгашига, Ўзбекистонимиз эса бутун оламга фойиз бергувчи жаннатмакон ўлкага айланиб бораётганлиги қандай яхши!

Мухтасар ТОЖИМАМАТОВА

УШБУ МАҚОЛА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ ҲУЗУРИДАГИ НОДАВЛАТ
НОТИЖОРАТ ТАШКИЛОТЛАРИНИ ВА ФУҚАРОЛИК ЖАМИЯТИНИНГ БОШҚА
ИНСТИТУТЛАРИНИ ҚўЛАБ-ҚУВВАТЛАШ ЖАМОАТ ФОНДИ КўМАГИДА ТАЙЁРЛАНДИ.
ЛОЙИҲА НОМИ: “МАЪНАВИЯТ ОИЛАДАН БОШЛАНАДИ”.

Юрагим ўзбекча уради

Кўчалар, кўчалар, оидин кўчалар,
Бунча ҳам гўзалсиз қайдин, кўчалар?
Тагин у ўтдим, ўша бепарво,
Кўнгиллар соҳиби, айтинг, кўчалар?

Ушбу кўшиқнинг мусиқаси янграши билан сўзлари тилимизга куйилиб кела бошлайди, беихтиёр хонанда билан бирга куйлаб юборамиз. Бу таронани жуда кўп санъаткорлар турли талқинда ижро этишган, аммо ўзбек эстрадасининг илк хонандаларидан бири Муҳаббатхоним Шамаеванинг “Кўчалар”и ҳар қандай тингловчини ўн саккиз ёшнинг оидин сўқмоқларига етаклагандек бўлади.

Асл исми Люба бўлган ҳаваскор хонанда кун келиб Ўзбекистон халқ артисти бўлишини орзуламаган, деб ҳеч ким айта олмайди. Чунки баланд марралар юксак орзулардан бошланади.

Бугун фақат эстрада кўшиқларини ижро этибгина қолмай, мумтоз санъатимизнинг дурдонаси ҳисобланмиш мақом йўналишида ҳам самарали ижод қилаётган Муҳаббат Шамаева куз аввалида юртимизда катта тантана билан ўтказилган Халқаро мақом санъати анжуманида иштирок этди. Ўша ҳаяжонли кунларда улугъ ёшда бўлишига қарамасдан ҳали ҳам завқ-шавқ билан ижод қилаётган хонанда билан дийдорлашиш бизга ҳам насиб этди.

– Азиз Ўзбекистонимизга, сиз севган ва сизни севадиган юртимизга хуш келибсиз! Муҳаббат она, Ватан тупроғига қадам қўйганингизда қалбингиздан қандай туйғулар кечади?

– Самолёт аэропортга қўниши билан енгил нафас оламан, кўнглимга уйимга келдим, деган хотиржамлик инади. Тушишим билан тупроғимни тавоф қиламан. Ўзим океан ортида яшасам-да, фикрлаш тарзим, инкор ва эътирофларим ўзбекча. Ҳар келганимда шахру қишлоқларимиз, айниқса, ҳамюртларимни жуда соғинганимни ҳис қиламан. Қадрдон давраларда яйраб юрар эканман, сафарим узок, жуда узок давом этса эди, дея орзу қилавераман.

– Сиз юртимиздаги гўзал, хуштабиат масканларимиздан бири Шаҳрисабз шаҳрида буюк Амир Темур бобимиз бунёд этган Оқсарой майдонида бўлиб ўтган Халқаро мақом санъати анжуманида иштирок этдингиз. Ўқувчиларимиз билан таассуротларингизни ўртоқлашсангиз...

– Мақом, унинг гултожи бўлган “Шашмақом” инсон туйғуларини тарбиялайдиган, руҳиятини поклайдиган санъат тури ҳисобланади. Уни бугунги доғали ҳаёт марказига олиб чиқиш, ривожлантириш воситаларини излаб топиш, айниқса, бу қизгин, қийин жараёнга бутун дунё мумтоз мусиқа билимдонларини жалб этиш бу маънавий жасоратдир. Анжуманга 73 давлатдан 300 га яқин меҳмонлар ва иштирокчиларнинг таклиф этилгани мақом овозаси 73 давлатга кетди, дарвозаси

73 давлатга очилди, дегани. Анжуман ашулаларга, баҳсларга бой, ҳар бир куни самарали ўтди. Мен эса ўзим севиб ижро этадиган, яйраб эшитадиган мақомларимизни тинглаб юртимдан узоқлашмаган, юртимдан узилмаган жон томирларим – олмос ришталар билан қайта боғлангандек бўлди. Биз мақом билан фақат кўҳна оҳангларга қайтмаймиз, балки руҳан юксаламиз. Яхшиликлар, эзгуликлар оламига яна ҳам кенгроқ кирамиз.

– Кўплаб ашулаларингиз ўзбек кўшиқчилиқ санъатининг олтин фондидан жой олган. Муҳаббат Шамаева бўлиб донг таратишингиз Ўзбекистондан бошланган, кейинги йилларнинг ҳаётингиздаги ўрнини қандай баҳоласиз?

– Мен ўз ҳаётдан миннатдор ва бахтиёр аёлман. Шу пайтгача нимага эришган бўлсам, санъатга ихлос ва эътиқодим, қолаверса, меҳнатим билан эришганман. Барибир туғилиб ўсган заминим олдида қарзим катта. Унинг яхши кунларига хизмат қилганимдан, юрагига кўшиқ бўлиб яшайганимдан жуда хурсандман. Санъатга 1963 йилда қадам қўйган бўлсам, шундан буён бир дақиқа бўлсин, дам олмадим. Пахта даласидан тортиб тўю томошалар, байрамлар ва ҳаттоки, қурултойларда ҳам куйладим. 30 йиллик фаолиятим давомида бирор марта томошабин эътирозига дуч келмадим, ҳамisha уларнинг қалб кўрида бўлдим. Шу давр оралиғида 400 дан ошиқ кўшиқларни ижро этдим. Аммо уларнинг орасида ўзбекча “Кўчалар”им ташриф қоғозим бўлиб қолаверди.

– Сизнинг оилангизни океан ортида ўзи, қалби, руҳияти, қўшиқларида Ўзбекистонни олиб юрган оилалардан бири сифатида биламиз. Ватандан шуҳрат, меҳр олиб кетгансиз, санъат олиб кетгансиз, фарзандларингиз учун нима олиб кетганман деб ўйлайсиз?

– Турмуш ўртоғим Илёс ака Маллаев билан жуда кўп мамлакатларда ижодий сафарларда бўлдик. Дунёда ўзбек мақомчилиги санъатининг тарғиботи учун бор истеъдодимиз, имкониятимиздан фойдаландик. Ватанимиздан санъатни, “Халқ артисти” деган шарафли унвонни олиб кетдим. Фарзандларим учун эса ҳақиқий ўзбекона тарбияни, ўзбекона меҳр-оқибат туйғуларини олиб кетганман. Айниқса, турмуш ўртоғим тарбия борасида жуда ҳам қаттиққўл эди. Кийинишимдан тортиб, муомаламча назоратда ушларди. “Ота-она болалари учун ўрнатилган бўлиши керак. Иккимиз уларга кўзгу-миз!” деган гапни кўп айтарди.

– Турли тилларда қўйлаганингизни эшитганман. Аммо барча концертларингизни ўзбекча қўшиқ билан бошлашингиз таҳсинга лойиқ. Масалан, рус, тожик, уйғур, яҳудий ва татарча ашулаларни ҳам худди она тилингизда қўйлагандек тиниқ ва равон ижро этасиз. Лекин инсоннинг ич-ичидан дарёдек қуйилиб келади-ган, гаплашганда маза қиладиган тили бўлади, шундай эмасми?

– Биз Нью-Йоркнинг Квинс деган шаҳарча-сида яшаймиз. Қўшниларимнинг орасида ҳақиқий америкаликлар жуда кам. Кўчага чиқсам, бир

қўшним “Ассалому алайкум, Муҳаббатхон” деса, бошқаси “Нағзми шумо, саломат ҳастед?” дея сўрашади. Рус, ўзбек, тожик ва яҳудийлар қўршовида яшайман. Фақат Манхэттенга борганимдагина томи кўринмайдиган баланд биноларни кўриб “Наҳотки, Америкадаман?” деб ўйлайман. Бошқа пайтда ўзимни Ўзбекистонда яшаётгандек ҳис қиламан. Ва, албатта, ўзбекча гаплашсам дилим яйраб кетади. Адабий тилимиз имло қоидаларига тўла риоя қилолмасман, эҳтимол, лекин уйимизда асосан ўзбек тилида гаплашамиз. Бу тилда сўзлашганда худди отам, онам билан гаплашаётгандек бўламан.

– Муҳаббат опанинг муҳаббати ҳақидаги қараишлари, хотиралари кўпчилик учун сирли. Турмуш ўртоғингиз машҳур санъаткор, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Илёс

Маллаевни ҳамма яхши танийди. Улар билан танишувингиз, кечирган бахтли дамларингиз ҳақида билгимиз келади.

– Илёс ака менинг биринчи устозим. Бизни санъат бирлаштирган. У кишининг сеторда чалган куйлари юрагимни ўртаб юборарди. Жуда бахтли умр кечирдик. Фарзандларимиз туғилгач, бир-биримизни янгидан кашф қилдик. Санъатга ошфоталигимизни болаларимизнинг исмидан ҳам билса бўлади. Ўша пайтларда ҳинд фильмлари бутун дунёни забт этганди. Киноихлосмандларининг севимли актёри ҳиндистонлик Раж Капур ижросидаги “Жаноб 420” Илёс акамнинг энг севимли фильми эди. Шунинг учун ўғлимизнинг исмини Раж, қизимизга эса Наргиз деб исм қўйдик. Гарчи турмуш ўртоғим ёнимда бўлмаса-да, фарзандларимнинг хатти-ҳаракатларида, кулгиларида, айниқса, Ражнинг сеторни қўйилмақом қилиб чалишларида уларни кўргандек бўламан. Инсон оилага садоқатли бўлиши учун аввало бир-бирига нисбатан ишонч бўлиши керак. Касбим туфайли жуда кўп гастролларда, хорижий сафарларда бўлганман. Болаларимнинг отаси рашк қилганидан эмас, авайлаганидан ҳамisha мен билан бирга борардилар. Уларга шу даражада ҳурматим баланд эдики, ҳатто муҳлисларим билан суратга тушишга ҳам истиҳола қилардим, тушсам ҳам ёлғиз тушмасдим, ёнимга бирор дугонамни қақирардим. Турмуш ўртоғимнинг сўзларини қонун деб билганман, гарчи ичимда баъзан фикрларига қўшилмасам ҳам “хўп бўлади”, деб жавоб қайтарганман. Оилага эркакка шохдек муносабатда бўлсангизгина, сиз маликага айланасиз. Умримнинг ҳар сонияси ўзим учун қадрли. Айниқса, Илёс ака ҳаётлик пайтида армонсиз аёл бўлганман. Агар умрнинг қайсидир қисмида муаллақ яшаб қолишнинг имкони бўлганида эди, ҳеч иккиланмай турмуш ўртоғим ёнимда бўлган паллаларни танлаган бўлардим.

– Дунё кездингиз, юрт кўрдингиз, турли миллат, турли ирқ хотин-қизлари билан ҳамсуҳбат, ҳамшаҳар бўлдингиз. Ўзбек аёлларига айтар сўзларингиз?

– Дунёнинг 30 дан ортиқ мамлакатларида бўлдим. Бирига санъат учун, бошқасига саёҳат учун борган бўлсам, ҳеч бирида ўзимизникидек илтифот, ўзимизники каби истараси иссиқ халқни учратмадим. Ҳар бир халқнинг ўзига яраша фазилатлари бўлади. Ҳеч бир миллатни камситмоқчи эмасман, ҳаммасини ҳурмат қилган ҳолда, ҳеч бирини ўзбекларга ўхшата олмайман. Қайси халқнинг аёли тонгги ширин уйқусидан кечиби иссиқ нон ёпади, қайси миллат бекаси ўз ошини меҳмонга тутиб, уйининг тўрига меҳмонни чиқаради. Ўз ҳаловатидан кечиби, оиласи, фарзандлари учун жонини фидо қиладиган аёлларимизга Яратгандан бахт ва хотиржамлик сўрайман.

– Ҳар бир инсонда миллат руҳияти яшайди, дейдилар. Сиз билан суҳбатлашиб океан ортида ҳам кичик Ўзбекистон борлигига амин бўлдим. Кўп санъаткорларимиз қатори маданий меросимиз бўлган мақом санъатига умрбоқийлик бахш этишдек муҳим жараёндаги иштирокингиз учун, қалбингизда ўзбекона руҳиятни сақлаб қолганингиз учун кўп ташаққур.

Лобар ҚАНДАҲОРОВА суҳбатлашди.

Кун эмас, соат

Аёлни меҳр-муҳаббат меҳвари, деймиз. Яна унга гўзаллик тимсоли, нажот фариштаси, эзгуликлар яратувчиси деган бири-бирдан чиройли таърифларни муносиб кўрамиз. Дарҳақиқат, гўдагини бағрига босганида, эркалаганида унинг қалби чиндан ҳам меҳр чашмасига айланса, ўзи севилаганда, эркалаганда, турмуш ўртоғининг муҳаббат чаманида яйраганда бир парирухсорлик, паривашлик кўринишини олади.

Борди-ю, у билиб-билмай хато қилиб қўйса-чи? Хатоси уни болалари, оиласидан айириб, темир панжара ичига бошлаб келса-чи? Унда аёл дағаллашмай-дими? Яратган эгам унга азал яралмишда бахш этган бекиёс фазилатлардан – меҳрибонлик, назокат, нафосат деган инжа фазилатлардан мосуво бўлмай-дими?

– Биз тақдир тақозоси билан манглайига маҳкумалик ёзуғи битилган хотин-қизларнинг қалбида онага, аёлга хос фазилатларни асраб қолиш учун барча имкониятлардан фойдаланамиз, – дейди 1-Жазони ижро этиш муассасаси бошлиғи подполковник Гулруҳ Каримова.

Дарҳақиқат, бугун муассаса психологи, майор Холида Бердиева, катта йўриқчи капитан Нигора Даминова ва

тарбиявий гуруҳнинг бошқа жонкуяр ходимлари томонидан уюштирилаётган “Аёл ва китоб ҳамда китоб менинг дўстимдир” деб номланган маърифий тадбирнинг ҳам асл мақсади шу фикрга бориб туташади.

Муассаса тартибига кўра, бир хилда кийинган, ташқаридан қараганда бир-бирига жуда ўхшаб кетадиган маҳкумалар “Маърифат”, “Зиё”, “Заковат” деб номланган гуруҳларга бўлиниб, китобхонлик борасидаги саволлар асосида баҳсу мунозарага киришганларида, айниқса, баҳрибайт беллашувида ҳар бирининг ўз қиёфаси, ўз қалби, ўз овози яққол намоён бўлди.

– Биз Президентимизнинг “Китоб маҳсулотларини чоп этиш ва тарқатиш тизимини ривожлантириш, китоб мутолааси ва китобхонлик маданиятини ошириш ҳамда тарғибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида”ги Фармойишининг сизларга ҳам етиб келганидан, яъни юртимиздаги ўзгариш, янгилеклардан хабардор эканингиздан хурсанд бўлдик. Айти кунларда хотин-қизларимиз мамлакатимиз бўйлаб шиддат билан давом этаётган бунёдкорлик ишларида, Ўзбекистон иқтисодини юқори поғоналарга кўтараётган ислохотларда фидокорона меҳнат қилмоқдалар. Сизлар ҳам тезроқ озодликка чиқиб, хатолардан тўғри хулосалар чиқариб, ўша сафга қўшилишингизни истаймиз, – деди Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси раиси ўринбосари Гулнора Маъруфова.

– Беллашувда эркин мавзу бўйича рақсга тушган маҳкумаларни кўриб, уларнинг кенг ёзилган қўлочларига қараб, ҳаммаси озодликни юрак-юракдан соғинганини ҳис қилдик. Бани башариятнинг ибтидоси Одам Ато билан Момо Ҳавво ҳам ман қилинган

неъматни тановул қилишиб, жазога ҳукм қилинган. Демокчманки, хато ҳеч кимни четлаб ўтмайди. Лекин билибми, билмайми ташланган нотўғри қадамнинг изтиробли якунларидан тўғри хулоса чиқариш барчамизнинг вазифамиздир... Шу залда “Саодат” журнали ходимлари билан бўлган дилдан суҳбат мушоирага уланди. Она, фарзанд, муҳаббат, соғинч мавзуидаги шеърларни тинглашар экан, маҳкумаларнинг кўзларида ёш ҳалқаланди. Ҳа, йиғи ҳам қалбни юмшатади, ҳам дилни поклайди. Ўзларига тақдим этилган китоб, газета, журналларни авайлаб бағрига босиб тарқалишаётган аёлларга қараб:

– Биз ҳар ҳафтанинг пайшанба куни худди шу тарзда маърифий, ҳуқуқий мавзуларда тадбирлар ўтказамиз. Санъаткорлар, олимлар келишади. Муассасада жазо муддатини ўтаётганлар учун бу ташрифлар ёруғ дунёларнинг офтобли дарчасидай гап. Ҳар ташрифни интиқиб кутишади, кейин бир ҳафта ўша рангин, умидбахш таассуротлар билан яшашади, – дейди психолог Холида Бердиева.

ГАПИМИЗНИНГ БОШИ ҲАМ, ОХИРИ ҲАМ “АФСУС”...

Одамзотнинг табиати қизиқ. Боши тошга тегмагунча, ақли тиниқлашмайди. Ён-атрофида жиноят қилиб, жазога тортилган кимсани кўриб туриб ҳам:

– Менинг юраётган йўлим тўғрими? Қадамларимда хатолик

санаймиз...

йўқми? – деб ўзини ўзи таҳлил қиламайди. Панжара орқасига кетаётган одамга “У” деб қарайди, унинг кунни менинг бошимга ҳам тушиши мумкин, деган шубҳа-гумонларга бормайди.

– Гапингизга қўшилмай иложим йўқ, – дейди маҳкума М.К менинг шу тарздаги фикрларимни эшитиб. – Ахир, одам савдоси борасидаги огоҳлантиришларни эшитганман, давлат чегарасидан ноқонуний ўтиш ҳам жиноят эканини билардим. Лекин онам бетоб, унга дори-дармон учун пул топишим керак, деб Дубайга чиқиб кетдим. Пул топишнинг ноҳалол, аёл шаънига доғ туширадиган йўллари таниладим. Ўзим қолиб, ўзгаларни ҳам шу ўргимчак тўрига тортдим... Маҳкуманинг юзларини ёш ювади. Чунки у жазони ўташ муассасасига келганида ҳомиладор экан, шу ерда ўғиллик бўлибди.

– Мени туғуруқдан сўнг қувват бергувчи овқатлар билан боқишди, дўхтирлар назоратида бўлдим. Вақтида боламни тўйинтираман, бағримга босаман... Лекин...

Аёлнинг бўғзига йиғи тикилиб айтолмаган гапларини мен айтай: дунёнинг энг илоҳий ҳодисаси – туғилиш рўй берганида, жондан жон бунёд бўлганида онага гул тутмадилар, болакайлар етти ҳовлига суюнчилаб, чопмадилар. Кайвони аёллар бешик яса-тиб, сочқи сочмадилар... Бугун айна шу дақиқаларда онасининг бағрида омонат ўтирганини ҳам англамай оппоқ кўлчалари билан унинг бўм-бўш қулоқларини тортқилаётган болакай ҳозир той-той туриб, эртага юрса ҳам ҳеч ким унинг оёқчалари остидан кулча думалатмайди. Чунки у ҳали гуноҳ нелигини англамай волидаси гуноҳининг шериги...

– Жазо муддатимнинг учдан иккиси қолди. Эсон-омон чиқиб олсам, фаррошлик қиламан, майли, бировнинг кирини юиб, кўрасини тозаласам ҳам майли,

розиман. Фақат энди хато қилайман!

Аёлнинг гапларига ишонгимиз келди. Чунки озодликдан маҳрум ўтаётган бу кунларнинг ўз сабоқлари бор.

– Косиб, хунарманд оиланинг фарзандиман, – дейди З. исмли маҳкума. У гиёҳванд моддалар савдосига аралашиб қолган.

– Ота-онамнинг юзини ерга қаратдим. Қиз бола – қизил гул, дейишади. Гулга доғ туширдим. Менинг тақдирим нима бўлади?

Бу йил йигирма ёшга кирар экан. Айни севиб, севиладиган, “ёр-ёр” билан отаона оstonасидан янги оламга бир дунё ёруғ орзулар билан узатиладиган қиз. 2016 йилдан буён озодликдан маҳрум. Уйига, ота-онаси, опа-сингилларига етгунча яна

айрилиқ тиканзорларини босиб, тўрт йилу олти ой йўл юради. Узоқ, жуда узоқ йўл...

Олий маълумоти билан ҳибсхонада умрининг етти йилини ўтказган Н.Ж эса:

– Сафарим қариди, кўзимга йўл кўриняпти, – деган қувончда юраги ҳаприқади.

– Мен кутубхонада ишладим. Китоблар дунёсида яшаб, ҳаёт нима, яшашдан мақсад нима – чуқурроқ англадим. Қисматдошларим тикув це-хиди меҳнат қилишади, касб-корли бўлишади. Бу ерда ҳам ҳаёт давом этади: еб-ичамиз,

соч юиб-тараймиз, ҳасратлашамиз... Лекин иложи бўлса, муассасада ўтган етти йилимни озодликнинг бир дақиқасига алмаштирардим... Аёлнинг жойи эмас бу ер, – дейди Н.Ж.

– Оиласи, фарзандлари бағрида яшаб, тинч меҳнат билан шугулланаётган опа-сингилларимизга айтар гапингиз борми? – деб сўраймиз суҳбат якунида.

– Озодликнинг қадри – нон, сув, ҳаво, кўёш қадридан баланд. Шу ҳақиқатни ҳамиша ҳис қилиб яшашсин, кўллариغا яратувчанлик, дилларига шукроналик тилаймиз, – дейишади улар...

Албатта, 1-Жазони ижро этиш муассасасига ҳам Юртбошимиз шу йўналишда ўрнатган тартиб-интизом руҳи кириб борган. Уларнинг ҳар бири озодликка интилади, ёруғ кун, ҳароратли дийдорлардан умидвор. Кун эмас, соат санаб яшашаётгани мунгли кўзлари, соғинчли сўзларидан аён. Нимаям дердик... Ҳаммангизга юзи ёруғлик билан янги ҳаёт бошлаш насиб этсин!

Қутлибека РАҲИМБОЕВА

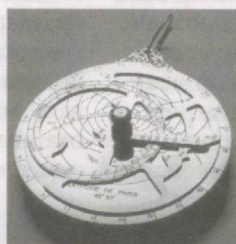
Дунёни ларзага келтирган кашфиёт соҳиблари, донишманду файласуфлар, олиму фузалолар, ҳукмдор ҳамда ижод аҳлининг аксарияти эркак кишилар бўлишган. Яна бир ҳақиқат борки, бундай даҳоларнинг меҳнати оналарнинг меҳри ёки рафиқаларнинг фидойилиги билан юзага чиққан.

Кундалик турмушимизда доимий фойдаланадиган шундай ажойиб ихтиролар борки, уларнинг муаллифлари аёл зоти эканини билсангиз ҳайратга тушишингиз аниқ. Чунки аёллар яратган буюмлар нафақат аёлларга, балки эркакларга ҳам хизмат қилади.

Қуйида уларнинг айримлари билан таништи-
рамиз.

АСТРОЛЯБИЯ (устурлоб)

Осмон жисмларининг координаталарини, юлдузларнинг чиқиш ва ботиш пайтларини аниқлаш учун дастлабки мосламаларнинг бири эрамиздан аввал 370 йилда олима аёл, файласуф, астроном ва математик Гипатия Александрийская томонидан кашф қилинган. Рим империясининг Александрия шаҳрида туғилган бу ихтирочи аёл оддий математика ўқитувчисининг қизи бўлган.

WI-FI

Бугунги кунда wi-fi ва bluetooth каби танилиб улгурган симсиз сирли алоқа воситаларини ҳам айнан аёл киши ихтиро қилган. Австралиялик олима ва актриса Хеди Ламар 1941 йилда махфий алоқа ускунаси яратишга киришади. Бу мослама Иккинчи жаҳон урушида душман рацияси тўлқинларини тутиб, оламшумул воқеаларга сабаб бўлди. Ўша ускуна бугунги кунда ижтимоий тармоқдан янада қулай фойдаланиш имконини бермоқда.

ИДИШ ЮВИШ МАШИНАСИ

1839 йилда АҚШнинг Огайо штатида таваллуд топган Жозефина меҳмон кутиш ва идиш ювишдан чарчаб қимматбаҳо идишини синдириб қўйгач, масалага ижобий ечим қидира бошлайди.

Ва ниҳоят, 1886 йилда Жозефина Кокрейн идиш-товоқ ювиш машинасини ўйлаб топиши билан миллионлаб ишчи-хизматчилар ва уй бекаларининг меҳнатини анча енгиллаштирди.

АЙЛАНМА АРРА

Тахта пармалаш корхонасидаги эркакларнинг оғир меҳнатини енгиллаштириш мақсадида Табита Беббитт ажойиб бир кашфиётга қўл урди. У 1810 йилда дастлабки циркуляр арранинг прототипини ишлаб чиқди ва туғилиб ўсган жойи АҚШнинг Массачусетс штатини янада машҳур қилди.

Интернет материаллари асосида
ЛОБАР тайёрлади.

"Ifatli Kelin"
O'quv Markazi

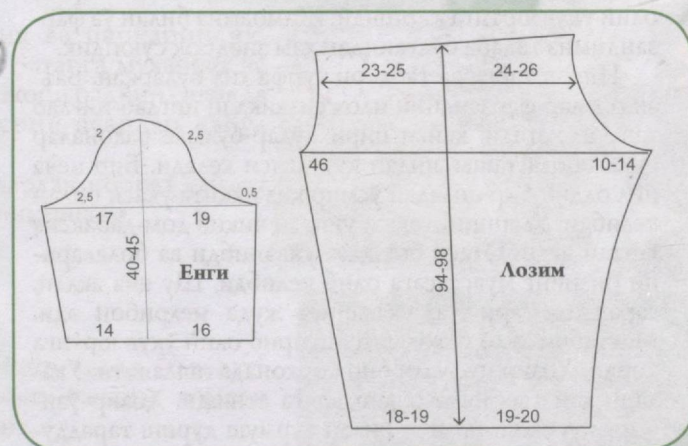
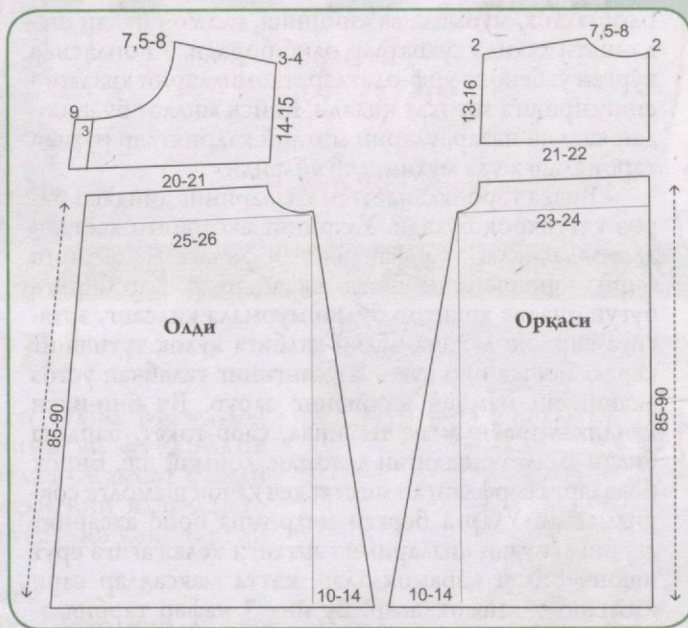
Чевархона

"ЧАКҚОН КЕЛИНЛАР" ЛИБОСИ

Ушбу андоза "Ифатли келин" ўқув маркази ўқитувчиси, дизайнер Зарифа Саидалиева муаллифлигида яратилган. Адрас матодан тикилган хушбичим кўйлак-лозим келин-чакларга ҳам ярашади, ҳам қулайлик яратади.

Тавсия этамиз.

44-46 бичимли кўйлак-лозим

Меҳр – дунёдаги энг буюк туйғу

Ҳазрат Навоийнинг қуйидаги сатрлари гўё оила-си, меҳнат жамоаси, бир этак кўнгли кемтик норасидалар юрагининг тўрида бўлган Ҳафиза Ҳусанова каби ўзбек аёллари ҳақида айтилгандай:

*Ҳиммат элининг гарчи хулқ кисвати бор,
Чарх атласидин вале бийик рифъати бор,
Беқиймат эрур улки бийик ҳиммати бор,
Гарчи неча кам ҳиммати бор, қиймати бор.*

Навоий вилоят халқ таълими бошқармаси тасарфуфидаги “Меҳрибонлик уйи” тарбиячиси бўлган бу аёл ўн тўққиз йилдирки, кўнгли ярим норасидаларнинг кўз ёшларини артиб, оналик қилиб келмоқда.

“Меҳрибонлик уйи” да 116 нафар бола тарбияланади. Қизлар учун алоҳида, ўғил болалар учун алоҳида гуруҳлар мавжуд. Ҳафиза Ҳусанова 11-16 ёшли қизлар гуруҳига масъул. Тарбиячи қизлар билан одоб-ахлоқ, муомала ва кийиниш, меҳмон кутиш маданияти ҳақида суҳбатлар олиб боради. Ўз оиласида кўрган ўзбекона урф-одатлар, таомилларни қизларга сингдиришга ҳаракат қилади. Қайси миллат бўлишидан қатъий назар, уларни миллий қадриятлар руҳида тарбиялаш жуда муҳим, деб ўйлайди.

– Бизда тарбияланаётган қизларнинг дийдаси бироз қаттикроқ бўлади. Уларнинг аксарияти ҳаётдан аламзадаликлари туфайли атрофидаги одамларга бироз ишончсизлик билан қарайдилар. Ҳар бирига бугун онадек хокисор бўлиб муомала қилсанг, эртасига сирдош дугона бўлиб қалбига қулоқ тутишинг керак. Бошқа бир кун эса ўзининг талабчан устоз эканингни намоён қилишинг зарур. Бу бир-икки кунлик жараён эмас. Аксинча, сабр-тоқат, бардош билан амалга ошадиган давомли, доимий иш. Бироқ болаларга сарфланган меҳнат ҳеч қачон шамолга соврилмайди. Уларга берган меҳримиз боис аксарият тарбияланувчи қизларимиз эртанги келажакка ёруғ ишонч билан қарамоқдалар, катта мақсадлар сари интилиб улғаймоқдалар. Бу йил 3 нафар тарбияланувчи қизимиз касб-хунар коллежларини битириб, олий ўқув юртига киришди. Жамоамиз билан ўз фарзандимиз талаба бўлганидан ҳам зиёдроқ суюндик.

Инсон ҳаёти ва тақдири турфа хил бўларкан. Баъзи оналар фарзандини иложсизликдан йиғлаб-йиғлаб ташлаб кетади, қайси бири бўлар-бўлмас баҳоналар билан бола ташвишидан қутулгиси келади. Бир неча йил олдин бир оиладан ўсмир қиз иккита укаси билан келибди. Уларнинг онаси уйдан чиқиб дом-дараксиз кетган экан. Отаси бошқага ўйланибди ва болаларини бизнинг муассасага олиб келибди. Шу қиз ақлли, саранжом-саришта, укаларига жуда меҳрибон эди. Мактабни аъло баҳоларга битириб олий ўқув юртига кирди. Ҳозир нуфузли бир корхонада ишлаяпти. Укалари ҳам тарбияли бўлиб вояга етишди. Ҳозир ўзининг курсдош йигити билан турмуш қуриш тарадду-дида. Жигарлари ҳам ўзининг қарамоғида.

Яқинда Қизилтепа туманидан 12 ёшгача мактабга бормаган, нотинч бир оиланинг қаровсиз қизини олиб келишди. Қизчанинг ҳужжатларини расмийлаштириб мактабга юбордик. Уни 1-синфга қабул қилишди. Бироқ қизчанинг бўйлари чўзилиб қолган, ўздан беш ёш кичиклар билан ўқишга уялади. Ҳар куни мактабдан музтар келади. Унинг кўнгли оғриғи менга кўчади. Боланинг кўз ёши учун ким жавоб беради, ким, деган жавобсиз сўроқлардан юрагим эзилади.

Ҳафиза Ширинбоевнанинг гоҳ кўзларида ёши ҳалқаланиб, гоҳ қувонч билан айтган гапларини тинглар эканмиз, унинг ёқимли чеҳраси орқасидаги катта қалбини тасаввур қиламиз. Унга бу гўзал фазилатлар раҳмати онаси Лола опадан мерос.

– Онам “Меҳрибонлик уйи” га совға-саломлар билан тез-тез келиб турардилар. Болалар у кишини худди ўз бувиларини кутгандай соғиниб кутардилар. Қизларга ўғитлар айтиб, насиҳатлар, дуолар қилиб кетардилар. Баъзан ўзимнинг фарзандларим: “Аяжон, сиз биздан кўра уларни кўпроқ яхши кўрасиз”, деб гина ҳам қилиб қўйишади. Турмуш ўртоғим менинг касбимни, иш жойимни ҳурмат қилади, – дейди Ҳафиза. – Дам олиш кунларда ногаҳон бирор зарурат билан ишга чақириб қолишса, очиқ кўнгли билан кузатиб қоладилар. Барча имкониятларимни ишга солиб меҳнат қилишимга шароит яратиб бераётган турмуш ўртоғимдан миннатдорман.

Ҳафиза опанинг турмуш ўртоғи Равшан Ҳусанов яхши тадбиркор. Оиланинг моддий таъминоти, кам-кўсти унинг зиммасида. Қизи Маҳбуба турмушга узатилиб, фарзанди бўлди. Жажжигана Мунабону бувижонисининг жону дили. Ўғли Азамат эса Навоий шаҳридаги саноат корхоналаридан бирида меҳнат қилади.

Нафақат ўз фарзандлари, балки юрт болалари, миллат келажакка йўлида жонқуярлик билан меҳнат қилаётган Ҳафиза Ҳусанова каби оналарнинг борлиги бизнинг бахтимиз. Яқинда юртимизга ташриф буюрган япониялик олим, халқаро Нобель мукофоти совриндори Рёдзи Ноёри “Ватанпарвар” бирлашган таҳририяти муҳбири билан суҳбатда “Ўзбекистондаги таълим тизимининг сиз учун янгилик бўлган томонлари нимада?” деган саволига шундай жавоб берди:

– Юртингизда таълим-тарбиянинг уйғун ҳолда олиб борилиши менга маъқул бўлди. Бунда маҳалланинг ҳам улуши бор экан. Кўпгина ривожланган давлатларда катта ютуқларга эришган аксар ёшларнинг тарбияси билан боғлиқ жиддий муаммолар бор. Сизлардаги тизим эса ўрганишга арзийди.

Ҳа, бундай катта эътирофда болалар тарбиясига ҳаёт-мамот масаласи каби жиддий қарайдиган, фидойилиги боис “Халқ таълими аълочилиси” кўкрак нишони билан тақдирланган Ҳафиза Ҳусанова каби жонқуяр, жонфидо аёлларнинг ҳам катта ҳиссаси бор.

Салима ХОЛДОРОВА

– Бизда тарбияланувчи ўғил-қизлар олий ўқув юртларига кирсалар, бирор касб-хунар эгаллаб, ҳаётда ўрнини топсалар, фарзандларини жой-жойига қўйиб, кўнгли хотиржам тортган онадай тин оламиз, – дейди “Халқ таълими аълочиси” кўкрак нишони соҳибаси, жонқуяр тарбиячи **Ҳафиза ҲУСАНОВА.**

Виктор Яковлев олган сурат.

ДИҚҚАТ, ТАНЛОВ!

“Саодат” журнали Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ҳузуридаги нодавлат нотижорат ташкилотларини ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлаш Жамоат фонди томонидан тақдим этилган “Хотин-қизлар саломатлигини яхшилашга қаратилган оилавий қадриятларни, соғлом турмуш тарзини кенг тарғиб қилиш” йўналишидаги

“Маънавият оиладан бошланади”

лойиҳаси доирасида 20 ёшдан 30 ёшгача бўлган ижодкор ёшлар ўртасида танлов эълон қилади.

Танловга юртимизда ҳукм сураётган тинчлик ва барқарорлик, эришилаётган ютуқ ва натижалар, шунингдек, она Ватанга муҳаббат ва садоқат туйғулари, оила, эзгу инсоний қадриятлар юқори бадиий савияда акс эттирилган публицистик мақолалар ва насрий асарлар қабул қилинади.

Асарлар таниқли ижодкорлар ва адабиётшунослардан иборат ҳайъат томонидан кўриб чиқилиб, голиб ва совриндорлар аниқланади.

- 1 та биринчи ўрин
- 1 та иккинчи ўрин
- 1 та учинчи ўрин
- 2 та рағбатлантирувчи мукофотлар.

Энг сара материаллар 2019 йилнинг август ойига қадар “Саодат” журнали саҳифаларида чоп этиб борилади. Танловга тақдим этилган асарларга қуйидаги ҳужжатлар илова қилиниши лозим:

- муаллифнинг профессионал фаолияти тўғрисида қисқача маълумот;
- муаллифнинг паспорти нусхаси ва фотосуврати;
- муаллифнинг яшаш манзили ва боғланиш телефонлари.

Мурожаат учун манзил:

Тошкент шаҳар Шайхонтоҳур тумани
Навоий кўчаси 30-уй.

Инд: 100011

Сайт: www.saodat-gul.uz

Электрон манзил: info@saodat-gul.uz
saodat-gul@mail.ru

Кўнглига ташриф

Ўзбекистон халқ артисти
Муҳаббат ШАМАЕВА

